

**PERSONALUL ADMINISTRATIV
AL PENITENCIARULUI SIGHET (1950-1955)
PROFILURI UMANE**

Andrea Fürtös

Muzeul Memorial din Sighet

Penitenciarul din Sighet a fost construit la sfârșitul secolului al XIX-lea, în timpul regimului austro-ungar, fiind considerat una din închisorile cele mai moderne și riguroase ale epocii¹. Destinația inițială a imobilului era găzduirea deținuților de drept comun, acest caracter menținându-se și în perioada interbelică. Începând de la jumătatea anului 1947, în penitenciarul de la Sighet, pe lângă deținuții de drept comun, au început să fie închise diverse persoane pentru motive politice: țărani maramureșeni care nu reușeau să-și achite cotele obligatorii la produsele agricole, fiind condamnați pentru sabotaj, elevi și studenți din zonă, membri ai unor organizații anticomuniste. Din luna mai 1950, închisoarea a devenit, pentru mai bine de cinci ani, un penitenciar exclusiv politic, unde a fost întemnițată elita politică a României interbelice². Primul lot de foști demnitari³ a fost adus la Sighet la 7 mai

¹ Proiectul aparține arhitectului Wagner Gyula, autor a numeroase proiecte ale unor clădiri judecătorești din diferite orașe ale Imperiului austro-ungar. Închisoarea din Sighet, construită în paralel cu Palatul de Justiție, a fost edificată în intervalul 1896-1897, costul total al lucrărilor ridicându-se la 600 000 de coroane. Clădirea, având forma literei T, a fost proiectată pentru 120 de deținuți, dispunând de parter și două etaje. Din rațiuni de securitate, curtea penitenciarului a fost închisă cu un zid de cărămidă, înalt de 6 metri, iar în colțurile incintei au fost amplasate două foișoare pentru supraveghere.

² În intervalul mai 1950 - iulie 1955, la Sighet au funcționat, în paralel, două penitenciare: Penitenciarul Sighet Principal, destinat deținuților politici, și Penitenciarul Sighet Județean, devenit, din septembrie 1950, Penitenciarul Sighet Raional, destinat deținuților de drept comun.

³ Vasile Ciolpan, directorul închisorii din acea perioadă, descrie, într-un interviu acordat în 1990, cum arătau foștii demnitari aduși la Sighet, la începutul lunii mai 1950: „Au fost aduși 83 de oameni. Bătrâni, slabi, bolnavi, speriați. Niște umbre. Unul din ei, [Constantin] Brătianu, am avut trei în penitenciar, a fost scos pe brațe din dubă și dus în celula lui. Nu putea merge. Era în comă. Așa ajunsese. Am întrebat ce s-a întâmplat. «Nimic. E bătrân» mi s-a spus. «Și ce să fac cu el?» am insistat. «O să-l îngropi în secret într-un loc ferit», mi s-a spus. Era un bătrân frumos cu barbă albă” (*Închisoarea din Sighet acuză. 1950-1955*, volum îngrijit de Valeriu Achim, Baia Mare, Edit. Gutinul, 1991, p. 22-23).

1950⁴. La 26 mai 1950, a fost transferat lotul episcopilor și preoților greco-catolici, arestați încă din luna octombrie 1948, pentru refuzul de a trece la religia ortodoxă⁵. Pe parcursul anului 1950, la începutul lunii iulie, a fost adus la Sighet al doilea lot de foști demnitari, iar, la 26 octombrie, a fost transferat al doilea grup de episcopi și preoți greco-catolici. În cursul anilor 1951–1952 au fost transferați la Sighet, de la diverse penitenciare din țară, atât foști miniștri din guvernele interbelice, cât și episcopi sau preoți catolici condamnați în cadrul unor procese cu un evident caracter politic⁶.

Majoritatea deținuților au fost arestați și închiși la Sighet în baza unor decizii ale Ministerului de Interne sau ale Securității, întrucât odată catalogați, pe criterii politice sau ideologice, drept „dușmani ai regimului” sau „dușmani ai poporului”, temeiul juridic al arestării și detenției foștilor demnitari era asigurat. O schimbare în statutul juridic al întemnițaților de la Sighet a intervenit în urma aplicării prevederilor Decretului nr. 6 din 14 ianuarie 1950, în baza căruia au fost înființate coloniile de muncă. În baza acestui decret, prin mai multe decizii ale Ministerului de Interne, atât foștii demnitari⁷, cât și ierarhii și preoții catolici⁸ au fost internați administrativ în unitatea de muncă „evidență specială Dunărea”, pentru o perioadă cuprinsă între 24 și 60 luni.

⁴ În primăvara anului 1950, în cadrul Ministerului de Interne s-a redactat un tabel cuprinzând pe „foștii miniștri începând din anul 1918 până la 6 martie [1945] propuși pentru arestare”, în care, pe lângă numele foștilor demnitari, erau trecute funcția pe care o îndeplinise persoana respectivă, vârsta, situația familială, apartenența politică, precum și presupusele vinovății sau atitudini dușmănoase care să permită încadrarea lor în unitățile de muncă. Pe prima pagină a acestui tabel se observă următoarea mențiune nesemnată: „Toate elementele politice care au avut un rol în viața politică a țării. Să se găsească motive de internare în proces.” Întrucât nu s-au găsit „motive de internare în proces”, conducerea Ministerului de Interne a optat pentru internările administrative, iar pe baza acestui tabel, în urma unui ordin trimis direcțiilor regionale de securitate de colonelul Gavril Birtaş, directorul Direcției I a Securității, în noaptea de 5/6 mai 1950 au fost arestați 84 de foști demnitari. A fost o operațiune pregătită și desfășurată minuțios, la nivelul întregii țări, la care au participat 228 de securiști. (Pentru alte amănunte, a se vedea Claudiu Secașiu, *Noaptea demnitarilor. Contribuții privind distrugerea elitei politice românești* în „Analele Sighet 6: Anul 1948. Instituționalizarea comunismului”, ed. Romulus Rusan, București, Fundația Academia Civică, 1998, p. 894-911; Tatiana A. Pokivailova, *Notă informativă expediată de la București la Moscova în legătură cu arestarea a 66 de lideri politici din România*, în „Analele Sighet 6”, p. 889-893).

⁵ Arhiva Penitenciarului Baia Mare, Fond *Penitenciarul Sighet Principal*, neprelucrat (în continuare Arh. Penitenciarului).

⁶ A se vedea în acest sens Andrea Dobeș, Ioan Ciupea, *Decapitarea elitelor. Metode, mijloace, mod de acțiune*, în Alexandru Rațiu, Gheorghe Pătrașcu, Gheorghe Andreica, Nuțu Roșca, Andrea Dobeș, Ioan Ciupea, Claudiu Secașiu, *Memoria închisorii Sighet*, ediția a II-a, București, Fundația Academia Civică, 2003, p. 202-226; 251-260.

⁷ La 1 august 1951, Ministerul Afacerilor Interne a emis Decizia nr. 334, prin care 89 de foști demnitari aflați în penitenciarul din Sighet erau internați administrativ pentru 24 luni, iar prin Decizia Ministerului Securității Statului nr. 559 din 6 august 1953, termenul era prelungit cu încă 60 de luni (Arhiva Serviciului Român de Informații, Fond D, Dosar 9572, vol. 9, ff. 35-37; 290; 370-372; în continuare Arh. SRI).

⁸ Prin Decizia Ministerului Afacerilor Interne nr. 64 din 30 ianuarie 1952, erau internați administrativ 32 de ierarhi și preoți catolici, cu termene ce variau între 12 și 24 luni, iar prin Decizia Ministerului Afacerilor Interne nr. 684 din 28 decembrie 1953, pedepsele au fost majorate cu 24 luni; *Ibidem*, ff. 22-23.

Supraviețuitorii Sighetului pomenesc cele trei elemente principale care defineau viața din închisoare: foamea, frigul și izolarea, toate având, de fapt, același scop, lichidarea sistematică a deținuților. De altfel, întreg regimul din penitenciar a fost conceput pentru a-i dezumaniza, umili și batjocori pe deținuți. Aceste scopuri erau urmărite atât prin regimul zilnic (muncile la care erau supuși indiferent de vârstă sau de starea sănătății), cât și prin regimul alimentar sau cel sanitar. Înfrigați, înfomețați, terorizați, nu atât fizic cât psihic, deținuții aveau de acceptat și violențele de limbaj, trivialitățile unor oameni lipsiți de orice instrucție, dar deveniți șefi ai unor foști miniștri, academicieni sau ofițeri de rang superior. Supuși mereu verificărilor neașteptate ale gardienilor⁹, găsiți vinovați de încălcarea unor reguli scrise sau nescrise, deținuții erau închiși la „neagra”, o celulă mică, fără ferestre, cu un lanț în mijloc, care vara era ca un cuptor, iar iarna ca un frigider. Mâncarea era redusă la minimum și nu se permitea niciun contact cu nimeni. Mai multe zile petrecute la „neagra” însemnau îmbolnăvirea sigură a celui pedepsit. Memorialiștii universului concentraționar au evocat perioadele lungi de izolare, iar pierderea obișnuinței vorbirii și gravele dereglări ale sistemului nervos sunt doar două din cele mai des amintite urmări ale izolărilor¹⁰.

Acest demers încearcă definirea unor profiluri umane ale personalului administrativ din cadrul Penitenciarului Principal Sighet în perioada 1950-1955, pe baza informațiilor existente în dosarele de cadre aflate în Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor¹¹, coroborate cu descrierile făcute foștilor temniceri de memorialiștii Sighetului¹².

În luna februarie 1949, conducerea M.A.I. a trimis o circulară închisorilor din țară referitoare la organizarea și conducerea penitenciarelor, în care se preciza că

⁹ Unul dintre elementele nelipsite în penitenciarul din Sighet, ca de altfel în toate închisorile politice, erau perchezițiile desfășurate la orice oră din zi și din noapte. Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu descrie cum se desfășurau acestea: „Foarte des ne făceau percheziție noaptea, către miezul nopții, răvășind și aruncând pe jos ce biata de rufărie aveam; scormoneau prin saltea, nu rămânea nimic neatins, orice petec de hârtie, nici ac, nici ață de cusut; sarea pe care ne-o dădeau, ținută într-o cârpă, era confiscată și aruncată în mijlocul camerei. Percheziționarea era din ce în ce mai amănunțită; la început rozaliile nu s-au confiscat, după aceea tot ce era religios era confiscat; ne-am făcut rozare din pâine, le-au confiscat și pe acelea” (*Credința noastră este viața noastră. Memoriile Cardinalului Dr. Iuliu Hossu*, ediție îngrijită de pr. Silvestru Augustin Prunduș, Cluj-Napoca, Edit. Viața Creștină, 2003, p. 230).

¹⁰ Pentru amănunte a se vedea Andrea Dobeș, Ioan Ciupea, *op. cit.*, p. 192-290.

¹¹ Documentarea are la bază studiul *Personalul Penitenciarului Principal Sighet (1950-1955)*, realizat de Robert Fürtös în timpul cercetării desfășurate în cadrul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, aflat pe site-ul Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței Sighet. (www.memorialsighet.ro).

¹² Constantin C. Giurescu, *Cinci ani și două luni în penitenciarul din Sighet (7 mai 1950 - 5 iulie 1955)*, București, Edit. Fundației Culturale Române, 1994; *Credința noastră este viața noastră. Memoriile Cardinalului Dr. Iuliu Hossu*, Cluj-Napoca, Edit. Viața Creștină, 2003; Gheorghe Pătrașcu, *Memorialul Rezistenței*, în Alexandru Rațiu, Gheorghe Pătrașcu, Gheorghe Andreica, Ioan Dunca, Nuțu Roșca, Andrea Dobeș, Ioan Ciupea, Claudiu Secașiu, *Memoria închisorii Sighet*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Fundația Academia Civică, 2003, p. 143-151 (în continuare *Memoria închisorii Sighet*); Alexandru Rațiu, *Biserica furată*, Cluj-Napoca, Edit. Argus, 1990; Idem, *Două scrisori*, în *Memoria închisorii Sighet*, p. 113-143; *Generalul Gheorghe Mihail* în „Memoria - Revista gândirii arestate”, editată de Fundația Culturală Memoria sub egida Uniunii Scriitorilor din România, nr. 27.

„fiecare penitenciar este condus de un director, ajutat la penitenciarele mai importante de un subdirector”¹³. În aceste condiții, la penitenciarul din Sighet, condus încă din perioada interbelică de un administrator-șef (Eusebiu Ilnițchi), începând de la 1 februarie 1949, **Iosif Sicherman**¹⁴ a fost numit noul administrator în „grad de șef de birou la penitenciarul Odorhei, detașat cu serviciul la penitenciarul Sighet, încadrat în funcția de director prin Decizia 12123/949 a Direcției Generale a Penitenciarelor”¹⁵. Iosif Sicherman a rămas până în luna mai 1950, când a fost transferat, împreună cu întregul personal din subordine, la Penitenciarul Sighet Județean. Dintr-un memoriu trimis de Iosif Sicherman colonelului Baci Ion, șeful Direcției Generale a Penitenciarelor, la sfârșitul lunii iunie 1950, rezultă motivele transferului său: „Tov. Collier [șeful Serviciului Cadre din cadrul D.G.P.] m-a lămurit în felul că nici dânsul nu știe cum s-a întâmplat, că nici dânsul nu știe despre ce este vorba, decât că tov. director general a cerut un tovarăș bun pentru director din școala ce a fost atunci la București și dacă este posibil din împrejurimile noastre din Maramureș. Dar cum a arătat tov. Director General că Direcția are încredere în mine, dar aici în penitenciarul Județean, și în tovarășul Ciolpan Vasile la Penitenciarul Principal pe motivul că are școala profesională făcută la Direcție.”¹⁶

Personalul penitenciarului a cunoscut o permanentă schimbare, mai ales în cazul gardienilor, rare fiind situațiile în care aceștia au rămas în funcție de la mijlocul anului 1950 până în luna iulie 1955. În acest interval schema penitenciarului, cu mici modificări, prevedea următoarele funcții: director, locțiitor politic, ofițer informativ, ofițer de serviciu, medic, sanitar, contabil și secretarul de grefă, gardienii și soldații în termen, aceștia din urmă asigurând paza exterioară a penitenciarului. Istoricul Constantin C. Giurescu, închis la Sighet în perioada 1950-1955, definește foarte bine caracteristica principală a personalului închisorii: „În special primii trei ani a fost bestial; oamenii, ca de obicei amestecați: unii, sclerați, alții de omenie, majoritatea neutri, cu toți însă terorizați de o delațiune, întotdeauna posibilă, a camarazilor lor și uitându-se în toate părțile, cu teamă, înainte de a

¹³ Arh. SRI, Fond D, Dosar 9897, f. 10.

¹⁴ S-a născut la 20 februarie 1914 în Slatina (URSS), având origine socială muncitorească și naționalitatea evreiască. Absolvent a 4 clase primare, a lucrat ca și croitor pe la mai multe ateliere din Sighet. În 1935 a fost confirmat membru al Partidului Comunist și trimis cu munca de partid la Mediaș, unde după puțin timp a fost arestat, judecat și condamnat la trei ani închisoare. A fost încarcerat la Doftana, Sighișoara, Brașov și Caransebeș. În 1941 a plecat la Budapesta, iar între 1942 și 1943 a fost concentrat la un detașament de muncă maghiar, de unde a reușit să evadeze. A fost luat prizonier de trupele sovietice, internat într-un lagăr, în care a activat în corpul de pază al prizonierilor, fiind repatriat în România în anul 1945. În timpul alegerilor din 19 noiembrie 1946 a fost reprezentantul BPD-ului la secția de votare nr. 1 din Sighet unde „a stat în fața intrării și a explicat oamenilor ce așteptau să intre cum să voteze”. În anul 1949 a fost numit activist la Comitetul Județean PMR Maramureș în cadrul comisiei de verificare a membrilor de partid. (Arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, Fond *Cadre*, Dosar 1845; în continuare A.A.N.P.).

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

scoate un cuvânt. Neîncrederea tuturor în toți, spionajul tuturor contra tuturor, acestea erau principiile de bază în raporturile dintre cei ce alcătuiau personalul închisorii. O atmosferă de teroare nu numai în ceea ce privește pe deținuți, dar și pe gardieni.”¹⁷

Directori

Vasile Ciolpan s-a născut la 8 ianuarie 1920 în comuna Vișeu de Jos, județul Maramureș, într-o familie de țărani săraci, tatăl său, Dumitru Ciolpan, a fost muncitor forestier, iar mama, Nastasia, casnică. A urmat școala în comuna natală, reușind să termine, în anul 1930, trei clase primare, după care a lucrat în gospodăria părintească¹⁸ sau pe diferite șantiere din țară. În timpul celui de al doilea război mondial, în intervalul aprilie-august 1942, a fost concentrat în armata maghiară, iar după perioada de instrucție a fost lăsat la vatră. În luna martie 1944, a fost din nou înrolat în armata maghiară, în Batalionul 12 Vânători de Munte, luptând pe Frontul de Est, în zona Colomeea din Ucraina. La 23 iulie 1944, a căzut prizonier în armata sovietică, fiind dus în lagărul 100/i din localitatea Novozaporoje, unde a lucrat în construcții. În timp ce era în lagăr, la 8 aprilie 1945 s-a înscris în Divizia „Horea, Cloșca și Crișan”, alcătuită din prizonieri de război români în U.R.S.S. În luna octombrie 1945, s-a întors în țară, fiind lăsat la vatră în februarie 1946, cu gradul de simplu soldat. A lucrat ca muncitor forestier, iar în mai 1948, după absolvirea Școlii de partid de trei luni de la Baia Mare, a fost numit secretar cu propaganda în plasa Iza, din județul Maramureș, funcție pe care o refuză cerând să fie numit, din motive familiale, la plasa Vișeu. Nemulțumit de situația sa, la începutul anului 1949, Vasile Ciolpan a adresat Comitetului județean de partid Maramureș o cerere prin care solicita un post „la o muncă de răspundere, mai mare, unde va crede partidul de cuviință”¹⁹. În urma acestui demers și a recomandărilor primite din partea Comitetul județean de partid, prin Decizia nr. 22.598 din 15 iulie 1949, semnată de Marin Jianu, ministru adjunct de Interne, a

¹⁷ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 105.

¹⁸ Avera sa era compusă din 0,40 ha pământ arabil moștenit de la părinți și 0,50 ha pământ neproductiv, zestrea soției. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1302).

¹⁹ Într-o autobiografie redactată la 13 martie 1954, Vasile Ciolpan amintește acest episod: „În 1949, gândindu-mă la greșeala pe care am făcut față de partid [de a nu fi acceptat funcția de secretar cu propaganda în plasa Iza, oferită de partid în luna mai 1948- n.n] am făcut o corespondență la fosta județeană de partid care se găsea la Sighet, în care am arătat că dacă partidul mai poate avea încredere în mine să fiu pus undeva la o muncă de răspundere, mai mare și indiferent unde, adică unde va crede partidul de cuviință, după această corespondență am fost chemat la județeană de partid și am fost întrebat că unde vreau să fiu încadrat eu am spus că la miliție și am fost trimis la miliție am dat o autobiografie și o cerere spunându-mi-se ca să aștept acasă. Am plecat mai departe pe șantier și am fost chemat din nou de județeană, la secția cadre și mi s-a spus că dacă vreau să mă duc la penitenciar ca educator la deținuți. Eu am acceptat această propunere, depunând actele la directorul penitenciarului fiindu-mi aprobate pe loc”. (*Ibidem*).

fost angajat „educator politic”²⁰ la penitenciarul Sighet, cu un salariu de 8.993 lei, misiunea sa fiind, potrivit unui interviu acordat în 1990, de a asigura „legalitatea, ordinea și liniștea în penitenciar, ca deținuții să nu fie bătuți, iar gardienii și milițienii să se achite corect de datoriile ce le aveau”²¹. În urma unui curs de pregătire profesională, organizat de Direcția Generală a Penitenciarelor la penitenciarul Jilava, în luna aprilie 1950²², prin Decizia 367 din 8 mai 1950, semnată de Marin Jianu, ministrul adjunct al Afacerilor Interne, Vasile Ciolpan a fost încadrat din data de 1 mai 1950 ca director la penitenciarul Plătărești [prin Decizia nr. 474 din 8 iunie 1950, penitenciarul Plătărești (Ilfov) a fost mutat la Sighet] cu un salariu de 12.500 lei”, iar la 1 iulie 1951, prin Decizia Direcției Generale a Penitenciarelor nr. 268/951, a devenit cadru militar, primind gradul de locotenent.

Într-o autobiografie din 10 martie 1950, Vasile Ciolpan își făcea următoarea caracterizare: „În primul rând am slăbiciunea că îmi subapreciez forțele mele, recunosc că în unele cazuri nu sunt destul de energic, de multe ori ar trebui să i-au inițiativa și nu am luat și imediat îmi dau seama că trebuia să o i-au. În altă privință perspectiva de dezvoltare nu în acea direcție, îmi place mult să studiez cărți revoluționare, îmi place să ajut pe cel ce cade la greșală cătând să-l îndrept sau la o nenorocire, lucrurile la văd și le privesc cu o deosebită atenție și îmi place să atac pe cei ce se manifestă cu ceva nemulțumiri față de regimul nostru. Întotdeauna sunt mulțumit după ce am lămurit pe cineva. Datorită posibilităților ce mi-le au dat partidul mi-am schimbat atitudinea față de toate vederile mele de acum un an sau doi ani”²³.

Iată cum era văzut directorul Vasile Ciolpan de foștii deținuți politici de la Sighet: „De statură potrivită, slab, cu fața smeadă, cu o privire pătrunzătoare, Vasile Ciolpan, este un fiu al Ardealului. Felul cum vorbea, întrebuițarea unor expresii și a unor cuvinte dialectale – spunea, de pildă *cioante* la oase (din

²⁰ La 17 decembrie 1949, Iosif Sicherman, directorul penitenciarului Sighet îl caracteriza astfel pe educatorul politic Vasile Ciolpan: „În ce privește misiunea care o are în penitenciarul nostru se acomodează bine, dar este ajutat de subsemnatul să ducă munca destul de bine, este cinstit și corect. În ce privește partea politică este membru de partid, are un nivel politic ridicat, citește mult și se străduiește să-și ridice nivelul politic și cultural. Este atașat regimului și partidului iar vicii nu are. Trăiește o viață familială bună, are perspective de dezvoltare”. (*Ibidem*).

²¹ *Închisoarea din Sighet acuză...*, p. 21-22.

²² În certificatul de absolvire a cursurilor organizate de Direcția Generală a Penitenciarelor erau trecute notele obținute de Vasile Ciolpan în timpul celor trei săptămâni de curs: educație politică 4, contabilitate 4, îndrumători 4. Astfel, media din timpul cursurilor era 4, media la examen 4,55, iar media generală de absolvire 4,27. A fost clasificat al cincilea din cei 22 de cursanți. În caracterizarea finală, Vasile Ciolpan era menționat ca având o „bună comportare în școală, un nivel politic în mare măsură ridicat având posibilitatea de a asimila bine în timpul cursurilor și pe teren”. În final apare o caracterizare generală în care ca trăsături pozitive se menționează faptul că este „un element cinstit și serios” iar ca trăsături negative faptul că este „egoist și molatic”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1302).

²³ *Ibidem*.

ungurescul csont), *nu-i baiu, lucră* etc. Vasile Ciolpan, zis de noi P.H. (Pe Haș) sau Pi Eici (inițiale în englezește), nu avea o sănătate grozavă; era bolnav de ficat. La chip arăta deseori rău, cu obrajii supti, scofâlciți. De mai multe ori i-au ieșit buboai la gât sau la tâmplă; *pe acolo răsuflă răutatea* constatau unii dintre noi. Poate că sănătatea îi era precară și din cauza băuturii. Îi plăcea să bea, de nenumărate ori l-am văzut cu chef la raport, seara, uneori însă și la prânz. În asemenea împrejurări era în general bine dispus; rostea câte un cuvânt amabil, făcea câte o făgăduială, chit că a doua zi să nu-și mai aducă aminte de ea. Era gelos de autoritatea lui; când dădea un ordin, înțelegea să fie executat imediat²⁴.

Generalul Gheorghe Mihail considera că directorul închisorii era „o brută”²⁵, dar istoricul Constantin C. Giurescu a menționat în memoriile sale că Vasile Ciolpan „știa să se stăpânească”, deși „din când în când avea izbucniri care arătau adevărata lui fire, adâncurile violenței lui”²⁶. Însă, același director își manifesta și latura umană: „A venit, într-o zi, însoțit de doi șefi de secție, și mi-a spus: *Ți-am adus un tovarăș. M-am uitat la el ca să văd dacă nu glumește și, în acel moment, a întins una din mâini pe care o ținuse până atunci la spate: avea în ea o vrabie. Păstrează-o în celulă și dă-i firmituri de pâine; o să-ți fie de urât*”²⁷.

În urma unor rapoarte trimise de ofițerul informativ al penitenciarului în care erau prezentate anumite ilegalități săvârșite de directorul închisorii, în primăvara anului 1955, o comisie de anchetă din cadrul Direcției Penitenciarelor Lagărelor și Coloniilor a verificat activitatea din penitenciar²⁸.

²⁴ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 92-93.

²⁵ Generalul Gheorghe Mihail, *op. cit., loc. cit.*, p. 32.

²⁶ Semnificativ, în acest sens, este următorul fragment: „Când a fost adus Aurelian Benteoiu de la București, bolnav, cu duba căilor ferate, în gara Sighet aștepta directorul și cu câțiva gardieni ca să-l ia în primire. Benteoiu a arătat că, în starea de boală în care se găsește, nu-și poate duce tot bagajul: avea un sac greu și un alt pachet destul de voluminos. *Da ce, vrei să ți-l duc eu?* i-a răspuns Vasile Ciolpan și i-a tras două palme”. (Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 94-95).

²⁷ *Ibidem*, p. 95-96.

²⁸ Într-o notă-raport, din 19 februarie 1955, redactată de lt. maj. Velianu Velian referitoare la directorul penitenciarului din Sighet, se menționa: „Lt. maj. Ciolpan Vasile la data de 27 septembrie 1954 a sustras o masă și o ladă de capacitate de 500 kg, confecționată de deținuți cu materialul instituției. De asemenea a sustras din unitate unele cantități de ciment, nu se știe cât, se presupune că în jurul a 150-200 kg. Serg. maj. Lucian Ion magazionerul penitenciarului și omul de încredere al susnumitului ofițer a dus acasă la director la sfârșitul anului 1954 un sac de făină de grâu sau de porumb ce aparținea unității. Susnumitul ofițer în fiecare zi sustrage câte 3-4 găleți de mâncare de la bucătăria deținuților cu care își crește porcii săi de acasă, iar în ziua de 27 septembrie a sustras și circa 20 kg mămăligă de la bucătăria deținuților. Lt. maj. Ciolpan Vasile este semnalat că ar fi creat unele favoruri deținutului contrarevoluționar Pop Dumitru prin aceea că i-a dat acestui deținut suplimente de mâncare, pături și lenjerie corporală mai bună. Acestea sunt întărite și de sergentul major Enuțac Ion care a semnalat și el că lt. major Ciolpan Vasile în mai multe rânduri a fost surprins de el când discuta foarte amical cu unii deținuți contrarevoluționari. Față de cele arătate mai sus propun ca nota să fie îndrumată Direcției Cadre MAI pentru cercetare și luare de măsuri”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1302).

Pe baza concluziilor formulate de membrii comisiei de anchetă, la 9 iunie 1955, Vasile Ciolpan a fost suspendat din funcția de comandant al penitenciarului Sighet Principal, fiind găsit „necorespunzător pentru funcția ocupată”²⁹. La sfârșitul lunii iunie 1955, în urma ordinului generalului Ady Ladislau, ministru adjunct de Interne, o nouă comisie de anchetă s-a deplasat la Sighet pentru a stabili „modul în care a fost respectată legalitatea la penitenciarul Sighet”³⁰. Printre aspectele avute în vedere de comisia de anchetă era și problema gestionării obiectelor de valoare și a efectelor particulare (obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte) aparținând deținuților. În raportul încheiat de comisie³¹ se menționa printre altele: „S-a constatat că Vasile Ciolpan a folosit unele obiecte ca stilouri, ceasuri, serviete, atât în interiorul unității cât și afară³². [...] Când se aducea laptele pentru deținuți, se lua smântâna de deasupra, întrucât comandantul spunea că deținuții sunt bandiți și nu trebuie să consume asemenea alimente, iar în mod frecvent, lt. maj. Ciolpan Vasile împreună cu alte cadre au luat de la penitenciar mâncare ca pâine sau mămăligă și le-au dus la porcii lor.”³³

²⁹ *Ibidem.*

³⁰ *Ibidem.*

³¹ Pe baza informațiilor existente în raportul întocmit de comisia de anchetă, la 9 iulie 1955, lt. col. Slobodă Ioan, șeful Direcției Penitenciare, Lagăre și Colonii și maiorul Stanciu Nicolae, șeful Serviciului Cadre, au redactat un referat în care se preciza: „În 1952, lt. maj. Ciolpan Vasile și-a confecționat în unitate mai multe obiecte pentru uz casnic (ladă de campanie, masă, raft, două scaune, valiză, cuier) cu materialul unității, în timp ce deținuții erau îngropați fără sicrie, pe motiv că nu era scândură. [...] Higiena deținuților lasă de dorit, iar hrana nu se dă după norme și variază cu câte 600-800 calorii în plus sau în minus față de normă. Mai mult decât atât, comandantul a permis să se ia din diferite alimente ale deținuților și să fie întrebuințate la pregătirea hranei cadrelor, alimente care în majoritatea cazurilor nu au mai fost puse la loc. De asemenea, cu ocazia inventarierii făcute la sfârșitul anului 1954, s-a constatat o serie de lipsuri în sectorul administrare-gospodărie. Astfel s-a găsit o lipsă de 26.750 kg cărbune și 21.292 kg lemne de foc pe care comandantul nu a putut să le justifice [...] Întrucât lt. maj. Ciolpan Vasile a dovedit abateri grave în muncă, fapt pentru care s-a compromis în fața subordonaților și a scăpat din mână conducerea unității, propunem să fie scos din funcția de comandant și retrogradat la gradul de locotenent. Dosarul de anchetă a fost înaintat tov. locțiitor al ministrului, general maior Ady Ladislau”. (*Ibidem.*)

³² Declarație dată de Vasile Ciolpan, la 12 mai 1955: „În legătură cu obiectele de valoare ale deținuților am folosit următoarele în anul 1950 și 1951 s-a folosit la birou un stilou, o servietă de la un deținut și pe urmă o altă servietă de la un alt deținut, un ceas de mână în 1950, cu ocazia unei călătorii la București, dar aceasta a fost încă la început când nu am știut să dau destulă importanță la aceste lucruri, dar mai târziu am început să gândesc că sunt foarte periculoase mai ales că s-a primit ordin ca să se pună în săculețe și au fost strânse toate și introduse în săculețe consultate cu fiecare deținut în parte, iar mai târziu în lădițe de lemn cu inventar și mai mult s-a făcut un nou proces verbal cu caracteristicile fiecărui obiect în parte. Servietele au fost folosite când pleca câte un delegat undeva. Servieta pe care o am în prezent am cumpărat-o de la un cetățean necăjit, de ocazie, cu nouăzeci de lei, dar desfăcută complet și mi-am cusut la cooperativă 30 decembrie punându-i toartă și nituri la cureaua de închidere precum și la partea superioară”. (*Ibidem.*)

³³ *Ibidem.*

La 31 august 1955, Vasile Ciolpan a fost trecut în rezervă și trimis în judecată fiind învinuit de „abuz și neglijență în serviciu”³⁴. La 13 noiembrie 1955, Stanciu Nicolae, șeful Serviciului Cadre din cadrul Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii, a înștiințat Direcția Procuraturii Militare pentru Unitățile MAI despre trimiterea dosarului de anchetă aparținând lui Vasile Ciolpan „compus din 75 de file, împreună cu dosarul secret compus din 2 file”³⁵ pentru a începe urmărirea penală împotriva fostului comandant al penitenciarului din Sighet. Însă, la 27 aprilie 1956, Procuratura Militară Cluj anunța conducerea Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii despre clasarea dosarului penal aparținând lui Vasile Ciolpan „întrucât din ancheta efectuată nu rezultă o lipsă reală cu privire la obiectele personale din pachetele deținuților, iar cei interesați [adică deținuții !0!] nu au reclamat acest fapt”³⁶. După trecerea în rezervă a lucrat, până la pensionarea sa în anul 1971, la un centru de colectare a laptelui, la Sfatul popular raional Sighet și la centrul raional de cinematografie³⁷. A murit în luna aprilie 2004, la vârsta de 84 de ani.

Ion Lefter³⁸ a fost detașat la Penitenciarul Sighet Principal prin ordinul șefului Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii din 1 iulie 1955, pe timp de trei luni în funcția de comandant „cu delegație”, prelungită succesiv până la 31 decembrie 1955³⁹. Profesorul Constantin C. Giurescu îl descrie astfel: „Oacheș și gras, pare-se țigan, avea gradul de locotenent. A introdus imediat o serie de reguli în vigoare în arestul Ministerului de Interne și care până atunci nu fuseseră aplicate la Sighet”⁴⁰.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ După ce în anii 1991 și 1995, pentru participarea pe front în timpul celui de al doilea război mondial, Vasile Ciolpan a fost înaintat în grad, căpitan și apoi maior, la propunerea Asociației Veteranilor de Război, la 25 octombrie 1998, de Ziua Armatei, cu prilejul ceremoniei desfășurate la Monumentul Eroului Necunoscut din Sighet, a primit, alături de alți opt veterani, brevetul prezidențial, fiind decorat cu medalia „Crucea Comemorativă a celui de-al Doilea Război Mondial”. În urma protestelor Asociației Foștilor Deținuți Politici din România, i s-au retras atât brevetul cât și medalia comemorativă. („Gazeta de Maramureș. Revistă de rafinament și atitudine, Baia Mare”, Anul III, nr. 176, 7-13 mai 2004).

³⁸ S-a născut la 13 februarie 1924 la Budurești, regiunea Iași, de origine socială țăran sărac și cu ocupația de bază „muncitor agricol”. A satisfăcut stagiul militar la Regiunea 9 Artilerie Craiova, fiind lăsat la vatră în 1946 cu gradul de plutonier. A fost încadrat în MAI la 1 octombrie 1949, în funcția de gardian la penitenciarul Ișalnița, conform Deciziei nr. 38.998 din 5 octombrie 1949. În anul 1950, a urmat Școala de comandanți pază de la Jilava, iar la absolvire a fost numit comandant pază la penitenciarul Târgșor. La 1 iulie 1951 a devenit instructor pentru pază în cadrul DGP. La 16 iulie 1953, a fost desemnat loțiitor al comandantului cu probleme de pază la penitenciarul Craiova, fiind numit, la 1 mai 1955, loțiitor șef birou la penitenciarul Dăieni, iar la 1 iunie 1955 a devenit comandantul penitenciarului Giurgiu. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 823).

³⁹ Detașarea s-a prelungit cu câte o lună la 1 octombrie 1955 prin ordinul D.P.L.C. nr. 03223, 1 noiembrie 1955 prin ordinul D.P.L.C. nr. 03547 și la 1 decembrie 1955 prin ordinul DPLC nr. 03598. (*Ibidem*).

⁴⁰ A se vedea în acest sens Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 97-100.

La începutul lunii iulie 1955, sub conducerea lui Lefter, s-a realizat reunificarea celor două penitenciare din Sighet⁴¹. O caracterizare întocmită în toamna anului 1955 de maiorul Stanciu Nicolae, șeful Serviciului Cadre din DPLC, surprinde o latură negativă a caracterului său, care deși se referă la deținuții de drept comun exprimă caracteristica de bază a atitudinii sale față de deținuți: „Ca lipsuri, ofițerul nu pune un mare accent asupra interzicerii bății deținuților recalcitranți, recurgând la lovirea lor.”⁴²

Considerat vinovat de evadarea, la 1 octombrie 1955, a cinci deținuți de drept comun, condamnați la muncă silnică pe viață, a fost trecut în rezervă prin ordinul MAI nr. 5249/1955, semnat de ministrul Alexandru Drăghici. Mai mult, a fost trimis în justiție, fiind însă achitat întrucât s-a considerat că nu au existat „probe din care să rezulte vinovăția sa directă”⁴³. La 11 august 1956, prin ordinul MAI nr. 3491/956 a fost reîncadrat în MAI, numit șef de secție la penitenciarul Dăieni, iar la 1 februarie 1957, transferat la colonia de muncă Salcia. La 30 aprilie 1958, a fost trecut în rezervă întrucât Serviciul de Cadre a descoperit că „din partea soției, ofițerul are trei unchi foști membri ai PNT și PNL, categorisiți chiaburi”⁴⁴.

⁴¹ Într-un raport trimis de lt. maj. Lefter Ion șefului Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii, lt. col. Slobodă Ioan, la 6 iulie 1955 se preciza: „Conform ordinului verbal dat de tov. locțiitor al Ministrului Afacerilor Interne, gen. maior Ady Ladislau am mutat [unificat] în ziua de 5 iulie 1955, Penitenciarul Sighet Raional la un loc cu Penitenciarul Sighet Principal. Unificarea s-a făcut după cum urmează: în ziua de 6 iulie 1955, am mutat toți deținuții împreună cu dosarele personale cât și personalul ce deservea Biroul Evidență la acel penitenciar. Am primit ordin ca toți militarii [Corpul Ofițerilor și Sergenților de la Penitenciarul Sighet Raional] să-i folosim în munci la Penitenciarul Sighet Principal, aceasta până la clarificarea situației fiecărui tovarăș și repartizarea lor de către Serviciul Cadre din D.P.L.C. [Direcția Penitenciare Lagăre și Colonii]. Am primit ordin ca întreg localul și dependențele care au compus fostul Penitenciar Raional Sighet după eliberarea completă să-l pun la dispoziția Comandantului Regiunii MAI Baia Mare. În prezent avem cazați în Penitenciarul Sighet Principal un efectiv de 156 deținuți dintre care 70 M.S.V. [muncă silnică pe viață] ce ne-au fost transferați cu vagonul penitenciar de la Penitenciarul Făgăraș în ziua de 5 iulie 1955. Vă raportăm că, față de capacitatea normală a penitenciarului mai putem caza în condițiuni normale cca. 200-250 maximum. De asemenea avem și un număr de 5 deținute și urmează să intre mereu. Pentru escortarea lor la instanțele de judecată, paza lor cât și perchezițiile corporale necesită un număr de 3 femei militare, deoarece nu avem nici un cadru femei la pază sau în biroul administrativ. Față de cele raportate vă rugăm să ni se dea de către Direcția Penitenciare Lagăre și Colonii ordin scris atât pentru unificarea [contopirea celor două penitenciare] cât și repartizarea cadrelor militare”. (Arh. Penitenciarului).

⁴² A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 823.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ În referatul semnat de col. Lixandru Vasile, directorul general, col. Fetcu Constantin, locțiitor-director general pentru munca politică, și lt. col. Stanciu Nicolae, șef serviciu cadre din cadrul DGPCM, se preciza: „Tatăl ofițerului a fost cârciumar, consilier comunal, membru activ al PNL și primar al comunei în timpul acestui partid. În prezent, neîncadrat politic, este categorisit țaran cu gospodărie mijlocie, fost membru în întovărășirea agricolă, de unde a fost exclus în anul 1955 pentru poziția sa și abaterile comise de la statutul întovărășirii. Ofițerul are patru surori dintre care una este căsătorită cu un învățător, fost legionar. Din partea părinților săi are un unchi care a fost arestat de organele MAI pentru activitate dușmănoasă dusă împotriva regimului nostru. De asemenea are un văr primar fost legionar. Tatăl soției ofițerului a fost membru al PNT cârciumar și primar iar până a nu deceda, respectiv 1953, a fost categorisit chiaburi care au posedat moară, cârciumă mașini de treierat, iar unul dintre aceștia a fost arestat de organele MAI pentru activitate dușmănoasă împotriva regimului nostru. Ofițerul întreține relații normale cu aceste rude, făcându-și vizite reciproce fapt ce a determinat ca în toate autobiografiile să-și ascundă adevărata stare social-politică ducând astfel în eroare organele de cadre cu scopul de a se

Loțiitori politici și ofițeri de serviciu

O categorie distinctă a personalului administrativ era reprezentată de loțiitorii politici și ofițerii de serviciu ale căror nume pot fi identificate din dosarele de cadre aflate în arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor, însă nu pot fi coroborate cu informațiile furnizate de memorialiștii Sighetului întrucât foștii deținuți nu au furnizat în lucrările lor niciun nume. Istoricul Constantin C. Giurescu menționează despre această categorie de personal următoarele: „Cei doi ofițeri de serviciu, sublocotenenti, au apărut în vara lui 1954. Avusesem și până atunci, dar acest rol îl jucaseră subofițerii, cu rangul de plutonier sau chiar de sergent. Unul din cei doi sublocotenenti era foarte tânăr - cred că nu avea 25 de ani. Era brun, cu ochi frumoși, cu unghiile violacee; mi-a făcut impresia că-i țigan sau că avea, în orice caz, și ceva sânge țigănesc în vine. Se pricepea la fierărie, la lucrul metalelor. La început s-a purtat convenabil, dar pe urmă a devenit odios. Cel de al doilea sublocotenent, mai vârstnic, avea ceva prefăcut, iezuit, în felul de a se purta; în fond era rău, și ne căuta permanent pricină. Zilele în care făcea de serviciu erau zilele mai grele decât celelalte; obișnuia să spioneze, venind tiptil, până în dreptul ușii și ridicând vizeta fără zgomot”⁴⁵.

În urma consultării documentelor de arhivă au fost identificate, pentru intervalul 1950-1955, numele a șapte sublocotenenti care au îndeplinit funcția de loțiitor politic⁴⁶, însă în arhiva Administrației Naționale a Penitenciarelor au fost descoperite până în acest moment doar două dosare personale.

Ioan Sindiștreanu a fost încadrat în MAI, în septembrie 1953, cu gradul de sublocotenent și numit loțiitor politic la Penitenciarul Principal Sighet până în iunie 1956, când a fost trecut în rezervă prin ordinul Ministrului Afacerilor Interne nr. 2947 în urma „reducerii efectivelor”. Cu privire la activitatea sa de la Sighet, într-un referat, din 14 iulie 1956, al Serviciului Cadre din D.P.L.C., se menționau următoarele: „S-a orientat greu în muncă și nu avea nici cunoștințele necesare funcției de loțiitor politic. O cauză a slabei sale munci a fost și aceea că e lipsit de combativitate și se demobilizează în fața greutăților. Este adevărat că nici nu a fost sprijinit suficient în muncă fostul comandant al penitenciarului în loc să-l ajute atunci când venea la el cu diferite probleme îl dădea afară din birou. Lt. Sindiștreanu când s-a văzut în această situație și-a manifestat dorința de a pleca din Ministerul Afacerilor Interne. În ultimul timp, într-o oarecare măsură și-a îndreptat activitatea și obține rezultate mai bune în muncă, datorită faptului că și-a schimbat atitudinea față de muncă, iar pe de altă parte e sprijinit mai mult de către comandant. Față de cele arătate mai sus, considerăm că locotenentul Sindiștreanu

menține în cadrul MAI. Față de cele arătate în prezentul referat considerăm că ofițerul nu prezintă încrederea social-politică de viitor, motiv pentru care propunem trecerea sa în rezervă.” (*Ibidem*).

⁴⁵ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 101-102.

⁴⁶ Până în momentul de față al cercetărilor, nu s-a reușit identificarea dosarelor de cadre ale următorilor loțiitori politici: Ioan Radu, Aurel Maxim, Ioan Maxim, Popescu V. Vasile, Dilimonț C. Vasile.

corespunde în funcția actuală, ținând cont că în ultimul timp și-a îndreptat activitatea.”⁴⁷

Petre Barbu a fost încadrat în MAI la 20 martie 1953, iar la 1 noiembrie 1953 a fost numit loctiitor politic la penitenciarul Craiova⁴⁸. Cu toate că existau referate nefavorabile asupra activității sale în cadrul penitenciarul Craiova, la 1 aprilie 1955, a fost transferat la Penitenciarul Sighet, în calitate de loctiitor șef secție⁴⁹. La 9 aprilie 1954, într-un referat de verificare a situației materiale a socrilor săi, redactat de Direcția Cadre, se preciza: „Atât soacra lt. Barbu Petre cât și socrul se trag dintr-o familie de oameni avuți, care nu au știut ce este munca și ce este greu. Fratele socrului său, Matei Pârvulescu din Târgu Jiu este chiabur, iar fratele soacrei sale, anume Zisu Teodorescu din com. Groșani a fost mare politician și om de afaceri în timpul regimului burghezo-moșieresc. Prin urmare să fie scos din munca de loctiitor politic și trecut în alte munci întrucât componența rudelor din partea soției sale este necorespunzătoare pentru un cadru al MAI.”⁵⁰ La 1 august 1955 a fost mutat la penitenciarul Târgu Jiu, iar la 30 iunie 1956 a fost scos din MAI, motivul invocat fiind „reducerea efectivelor MAI”⁵¹.

Ofițeri de informații

Potrivit unei declarații scrise de Vasile Ciolpan, la 4 iunie 1955, în fața unei comisii de anchetă din partea Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii, confirmate de mărturiile foștilor deținuți politici, în Penitenciarul Principal Sighet au existat, în perioada 1950-1955, patru ofițeri de securitate, angajați în cadrul Grupei Operative. Misiunea acestora era de a ține sub observație activitatea din penitenciar, având posibilitatea de a întocmi rapoarte despre toți angajații, inclusiv despre directori. În activitatea informativă, aceștia se bazau pe relatările și notele furnizate atât de angajații penitenciarului, cât și din partea unor deținuți.⁵² În ordine cronologică, în intervalul 1950-1951, primul ofițer informativ al penitenciarului, locotenentul **Petru Manea**, poreclit de deținuți „Mutul”, avea obiceiul să spună că suferă și el de aceleași boli de care se plâneau deținuții. A fost urmat, în cursul anului 1952, de un personaj „mic de statură și rău”, locotenentul **Vasile Berteș**, numit de deținuți „Tebeceul”, înlocuit, în iunie 1953, de sublocotenentul **Gheorghe Tâmp**,

⁴⁷ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2078.

⁴⁸ Dumitru Alexandrescu, comandantul penitenciarului Craiova, a trimis la 29 noiembrie 1954 Direcției Penitenciare Lagăre și Colonii un raport negativ asupra activității loctiitorului politic: „Lt. Barbu Petre este necorespunzător pentru munca politică și nici în munca profesională nu văd unde ar putea fi întrebuințat. Pentru aceasta propun să se analizeze cu toată seriozitatea activitatea sa, să se țină cont că nu are perspective de creștere și ca atare trebuiește scos din munca politică.” (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2399).

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ *Ibidem*.

⁵² Informații orale oferite de Alexandru Satmari lui Robert Fürtös, iunie 2003.

poreclit „Gorila”⁵³. În luna noiembrie 1953, Grupa Operativă din penitenciar a fost preluată de locotenentul major **Alexandru Satmari**⁵⁴. Profesorul Constantin Giurescu își amintește că Nicolae Sibiceanu⁵⁵ l-a botezat imediat Martel, după numele coniacului „întrucât avea trei stele pe epolet”⁵⁶. Rapoartele și informările întocmite de ofițerii din cadrul Grupei Operative sunt esențiale pentru a cunoaște atât activitatea din cadrul penitenciarului, cât și problematica deceselor. Cel mai probabil, aceste documente se găsesc în arhiva Biroului „K”, organism înființat în anul 1956, fiind însărcinat și cu activitatea de contrainformații din penitenciare.

Personalul sanitar

Tiberiu Chiș⁵⁷ a îndeplinit funcția de medic al penitenciarului din anul 1946, însă după transferarea deținuților politici a fost înlocuit, deoarece în viziunea comuniștilor nu prezenta încredere datorită atitudinii și comportamentului său anterior⁵⁸. Drept urmare, prin Decizia MAI nr. 1241, „se aproba demisia din serviciu a tov. dr. Chiș Tiberiu, medic consultant de la Penitenciarul Sighet, începând cu data 1 noiembrie 1950, pentru motive personale”⁵⁹.

Iosif Lungu⁶⁰ a fost angajat începând de la 1 mai 1950, cu jumătate de normă „ca medic consultant la penitenciarul Focșani, cu serviciul la penitenciarul Sighet, cu un salariu de 11.600 lei”, conform Deciziei nr. 578 din 1 iulie 1950, semnată de Marin Jianu, ministrul adjunct de Interne. Referindu-se la momentul angajării la Penitenciarul Sighet, doctorul Iosif Lungu menționa într-o autobiografie scrisă la

⁵³ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 129.

⁵⁴ Născut la 16 martie 1924 în Girișul de Criș (Bihor), fiul lui Mihai și al Mariei. După trecerea în rezervă, în septembrie 1955, a lucrat la diverse instituții din Sighet: poștă, Consiliul Raional, cinematograful orașenesc, de unde s-a și pensionat în 1983.

⁵⁵ Nicolae Sibiceanu (1907-?), membru al Partidului Național Liberal, subsecretar de stat în perioada interbelică. Arestat în noaptea de 5/6 mai 1950, a fost încarcerat la Sighet până în luna iulie 1955.

⁵⁶ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 97.

⁵⁷ Născut la 25 iunie 1892 în comuna Săliște, Maramureș, fiul lui Ștefan și al Anei. La 24 decembrie 1916 a absolvit Facultatea de Medicină din Budapesta. A activat ca medic de circumscripție la Sighet, iar între 1919-1938 a fost medicul Școlii Normale din Sighet. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 196).

⁵⁸ La adresa sa existau numeroase referate și caracterizări negative întocmite de conducerea penitenciarului. Un exemplu în acest sens este o caracterizare, din 17 octombrie 1949, semnată de directorul închisorii, Iosif Sicherman: „În ceea ce privește partea profesională nu se bucură de renume bune pe teren profesional nici nu pare a fi cinstit. Este și alcoolist renumit. În ceea ce privește partea politică este un oportunist a candidat toate partidele istorice chiar și cele de dreapta ca a lui Vaida Voievod” (*Ibidem*).

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ S-a născut la 4 decembrie 1910 la Iași, a absolvit în 1938 Facultatea de Medicină a Universității din Iași. În mai 1947 și-a schimbat numele din Ludescher în Lungu, iar în luna iunie a fost repartizat la Spitalul Sighet ca medic secundar la secția maternitate, iar din 1948, a trecut la secția de chirurgie. Membru P.C.R. din 1945, a devenit, doi ani mai târziu, secretarul organizației de bază din Spitalul Sighet. (Idem, Dosar 561).

9 ianuarie 1955: „Nu eu am dorit să fac parte din cadrele MAI, am fost obligat, fiind necesar un medic la penitenciarul Sighet, în anul 1950. Propunerea a fost făcută de secretarul de partid și de comandantul Securității din Sighet”⁶¹. În paralel, Iosif Lungu funcționa cu normă întreagă la Spitalul din Sighet, fiind și medicul Comitetului raional de partid⁶².

Deținuții politici de la Sighet au fost lipsiți, datorită caracterului special al închisorii, bazat pe un regim de izolare totală, de posibilitatea unor tratamente medicale de specialitate. Regimul sanitar din penitenciar însemna, de fapt, vizita de rutină a medicului închisorii⁶³ și câteva medicamente banale, oferite după solicitările repetate ale deținuților⁶⁴.

La 1 decembrie 1953, doctorul Iosif Lungu a fost transferat la Penitenciarul Sighet Raional, iar în luna iulie 1955, a solicitat trecerea în rezervă din rândul cadrelor MAI pentru a rămâne la Spitalul din Sighet ca „medic chirurg, specialist în obstetrică-ginecologie, spre a putea da un randament mai mare”⁶⁵.

Mihai Rusneac a fost numit oficiar sanitar la Penitenciarul Sighet la 20 mai 1950, conform Deciziei D.G.P. nr. 572/950, iar 1 iulie 1951 a devenit angajat militar, primind gradul de sergent și funcția de oficiar sanitar⁶⁶. În paralel a îndeplinit și funcția de secretar al organizației de partid din cadrul penitenciarului, fiind considerat „bine pregătit politicește, deși se exprimă greu românește, dar întotdeauna pune problemele în mod just”⁶⁷ după cum aprecia, într-un referat din 1953, Vasile Ciolpan, directorul penitenciarului.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Părintele Alexandru Rațiu descria astfel vizitele medicale din penitenciar: „Când intra în celule, deținuții trebuiau să ia poziție de drept și îl salutau cu *să trăiți dle doctor, mă simt bine sau sănătos*... El zâmbea și ne întreba: *Ce mai faci? Ai nevoie de ceva?* Apoi fără să aștepte se întorcea și pleca imediat. Nu ne-a ajutat cu nimic. În afară de aspirină sau alte medicamente inutile nu prescria nimic” (Alexandru Rațiu, *op. cit.*, p. 40.)

⁶⁴ Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu nota în memoriile sale: „Doctorul trecea prin toate celulele o dată pe săptămână, dar cel puțin la noi nu spunea nici un singur cuvânt; privirea întunecată, părea supărat pe noi; se uita în jur, tăcea și ieșea; dacă cineva dintre frați cerea ceva pentru stomac spunea sanitarului să noteze; cât am fost la Sighet nu s-a atins cu mâna de nici un bolnav la noi”. (*Memoriile Cardinalului dr. Iuliu Hossu* ..., p. 298).

⁶⁵ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 561.

⁶⁶ Într-un referat al Serviciului Cadre din cadrul DGP din 22 iunie 1950, cu privire la angajarea lui Rusneac Mihai, se preciza: „La Penitenciarul Sighet Principal postul de oficiar sanitar fiind vacant, pentru bunul mers al serviciului era necesar de a fi ocupat de un tovarăș corespunzător. În acest scop, Direcția Generală a Penitenciarelor luând legătura cu organele locale de partid a putut recruta pe tovarășul Rusneac Mihai”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1094).

⁶⁷ Iată textul integral al referatului semnat de Vasile Ciolpan: „A depus o muncă intensă, luându-și totdeauna sarcini de a e duce la îndeplinirea fără ca acestea să fie atribuite dânsului. Originea o are din țărani săraci, el a fost mult timp muncitor forestier, iar mai târziu a muncit mult timp ca oficiar sanitar la Spitalul de Stat din Sighet, până când a fost repartizat la noi fiind propus de partid. Este secretarul organizației de bază în unitatea noastră. Este bine pregătit politicește, dar se exprimă greu românește, dar întotdeauna pune problemele în mod just.” (*Ibidem*).

Memorialiștii Sighetului îl amintesc doar în trecut pe sanitarul penitenciarului. Astfel, preotul Alexandru Rațiu îl caracterizează în memoriile sale ca fiind „un om voinic, fost tăietor de lemne în pădure, cu niște brațe vânjoase și pumnii mari, ar fi putut omorî o vită cu ei”⁶⁸, iar episcopul Iuliu Hossu îl descrie ca fiind „înalt și puternic ca un munte, dar se târguia pentru tot aspirinul, nu era darnic deloc, deși era un om deschis și intra câteodată în vorbă cu frații”⁶⁹. În luna decembrie 1955, sanitarul Mihai Rusneac a fost recompensat cu 250 lei „pentru devotamentul și dragostea în muncă de care a dat dovadă în funcția de ofician sanitar”⁷⁰. La 1 iulie 1956 a fost trecut în rezervă, dar a continuat să lucreze la Penitenciarul Sighet cu o jumătate de normă, în calitate de angajat civil, fiind pensionat la 31 iulie 1958.

Contabilul

Gheorghe Borca a fost angajat „la propunerea partidului și datorită trecutului său”⁷¹, începând de la 25 iunie 1950 în funcția de contabil la Penitenciarul Sighet. În momentul angajării, directorul închisorii, Vasile Ciolpan, îl caracteriza astfel: „Îl cunosc că este un tov. bun, a lucrat la Securitatea Poporului mai mult timp, este un membru de partid bun și devotat și în urma discuției cu tov. responsabil de cadre județean am căzut de acord ca să fie corespunzător la Penitenciarul nostru drept contabil.”⁷²

La începutului anului 1951, slt. Dilimoț Vasile, locțiitorul politic al penitenciarului, a trimis Direcției Generale a Penitenciarelor mai multe rapoarte negative la adresa contabilului Borca Gheorghe. Într-un astfel de raport, din 11 februarie 1951, se preciza: „Contabilul Penitenciarului Principal Sighet a fost dat afară din Securitatea Poporului, secția Sighet ca element necorespunzător de a face parte din trupele MAI și a intrat ca contabil la acest penitenciar, ceea ce nu ar fi corespunzător în această funcție deoarece noi aici păzim pe acei bandiți care ne-a subjugat o viață întreagă și el nu ar trebui să știe acest lucru, pentru că el ne poate divulga toate secretele noastre reacțiunii.”⁷³

⁶⁸ Alexandru Rațiu, *Două scrisori*, în *Memoria închisorii Sighet*, p. 128.

⁶⁹ *Memoriile Cardinalului dr. Iuliu Hossu ...*, p. 298.

⁷⁰ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1094.

⁷¹ Într-o autobiografie din 30 iunie 1950, cu ocazia angajării la penitenciar, Borca Gheorghe scria: „După intrarea trupelor sovietice am intrat în poliția populară, în curs de organizare, unde am activat până la 1 decembrie 1944 când am fost preluat de poliția ucraineană, unde am lucrat la secția administrativă. După revenirea administrației românești am fost încadrat în Poliția Sighet cu gradul de agent la propunerea partidului fiind repartizat la conducerea Biroului Administrativ. Între 20 iulie 1946 – 1 noiembrie 1947 am efectuat stagiul militar la Regiunea 90 Infanterie Satu Mare, fiind lăsat la vatră cu gradul de caporal. După lăsarea la vatră, la propunerea partidului, am fost încadrat la 1 decembrie 1947 în Siguranță cu gradul de comisar ajutor, iar după înființarea Securității, în august 1948 au primit gradul de sublocotenent fiind apoi avansat locotenent în 1949. Am lucrat în Securitate până în 25 iunie 1950, când am fost propus de partid pentru a fi încadrat contabil la Penitenciarul Sighet, fiind scos din cadrele Securității.” (Idem, Dosar 1807).

⁷² *Ibidem*.

⁷³ *Ibidem*.

Însă abia la începutul anului 1954, Secția de Cadre din cadrul Direcției Generale a Penitenciarelor a hotărât să verifice în mod serios dosarul contabilului Borca Gheorghe, solicitând referințe unui număr considerabil de persoane, printre care și colegii săi din penitenciar⁷⁴.

La 1 august 1954, Gheorghe Borca a fost înlăturat din MAI⁷⁵, întrucât s-a descoperit că în timpul războiului „a făcut parte din biroul care se ocupa cu trimiterea evreilor și românilor la munca obligatorie, iar el a abuzat de această muncă, bătând și maltratând oameni”⁷⁶.

Gardieni

Transformarea penitenciarului din Sighet într-o închisoare cu un caracter exclusiv politic, la începutul lunii mai 1950, a însemnat și transferarea unei echipe noi de gardieni proveniți din diverse zone ale țării, angajați în cadrul Direcției Generale a Penitenciarelor în intervalul 1949-1950. Merită remarcat faptul că toți gardienii transferați la Sighet la începutul lunii mai 1950 erau absolvenți ai Școlii

⁷⁴ Iată câteva fragmente din aceste aprecieri: „La început avea o fire foarte nervoasă care o mai deține și în prezent este cam îngâmfat și lingușitor și se ține atotștiutorul cu cadrele se comportă cam brutal și netovărășește, mai ales atunci când vin să-și ceară drepturile, ca alimente, îmbrăcăminte, combustibil etc. Pe de altă parte are și părți bune prin faptul că am învățat mult de la el atât eu personal cât și serg. maj. Ionescu Constantin care este ajutor contabil și ne lămurește în orice probleme pe care nu le cunoaștem. Are nivelul politic ridicat fiind membru PMR. Este punctual la serviciu și la program și manifestă dragoste față de regimul actual.” (Sabadăș Ion, 15 martie 1954); „Borca Gheorghe nu este un om adevărat și popular cum ar trebui ca să fie mai ales un membru de partid. Aceste lucruri densul arată prin papagalul lui dar în schimb nu și-a pune ba în contra. În sensul să existe aceleași de domnie și ca nimeni nu-i ca el. Și cam nu place se comandă nimeni la el. Și este lingători cu două fete: ca exemplu la tov. comandant spune în față că așa trebe să facă și în dos spune altceva. Cu cadrele că așa trebe se [.....] [indescifrabil] la Tov. comandant și apoi spune la Tov. comandant că dumneata ești vinovat că lăsați toate lucruri după ei și mai multe ori a făcut asemenea abuzuri între cadre și ofițeri ori între comandant și cadre. Eu am văzut că dânsul are simțul de Domnie veche putred de burghez și este cam chiulanguiu și îi place să se laude cu munca altuia.” (Rusneac Mihai, 16 martie 1954); „Este un element atotștiutor, devenind îngâmfat. Este nervos, acest lucru la dovedit chiar cu cadrele care mergeau la el să-și ceară cartele de combustibil, de alimente exprimându-se către aceștia ca să iasă din birou. Este egoist adică dacă sar putea ca el să aibă mai multe drepturi decât altul iar dacă vede că altul primește ceva mai mult atunci se manifestă nemulțumit. În general este un tov. capabil și cu putere de muncă și poate fi menținut mai departe în această funcție până la clarificare situației sale din trecut pentru care a fost trecut din ofițer de securitate în munca administrativă, deoarece această problemă este foarte importantă.” (Vasile Ciolpan, 15 martie 1954) [A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1807].

⁷⁵ Această hotărâre a fost luată în urma unui referat întocmit de lt. maj. Sobec Valerian, șeful Serviciului Cadre, și lt. maj. C. Cimpoșu, șeful Biroului I din Direcția Închisori și Penitenciare, în care se preciza: „A dat dovadă încă de la început de atitudine complet nejustă față de cadrele unității, subapreciază cadrele, întrebuițează expresii jignitoare la adresa lor, este îngâmfat și fudul, vicii ale moralei burgheze. În activitatea sa nu se îngrijește de achitarea drepturilor cuvenite cadrelor la timp, îi bârfește și-i insultă. Având în vedere activitatea sa de sub regimul hortyst, faptul că a fost ofițer și scos din cadrele MAI, considerăm că nu mai prezintă garanție pentru formațiunile noastre și propunem a se aproba încetarea angajării sale cu drept de preaviz de 14 zile”. (*Ibidem*).

⁷⁶ *Ibidem*.

de Gardieni de la Jilava, din lunile martie-aprilie 1950⁷⁷. Ulterior, pentru completarea necesarului de gardieni, în condițiile creșterii numărului deținuților politici și a transferării gardienilor din echipa inițială la alte penitenciare din țară, au fost angajați numeroși tineri din zonă, provenind din familii sărace din mediul rural, cu o educație precară, dar atrași de un post sigur și relativ bine plătit. O trăsătură comună majorității personalului penitenciarului a fost patima băuturii, fapt ce reiese atât din consultarea dosarelor de cadre⁷⁸, cât și din mărturiile foștilor deținuți. Încercând să găsească o explicație, istoricul Constantin C. Giurescu considera că „utilizarea alcoolului întâlnită la mulți din personalul închisorii, începând cu directorul și isprăvind cu gardienii de rând, era și un mijloc ca să-și mai adoarmă conștiința, să-și adoarmă grijile, să nu se mai gândească, în special, la ceea ce vor trebui să plătească pentru toate fărâdelegile înfăptuite cu concursul lor și, uneori chiar de ei.”⁷⁹

Principala atribuție a gardienilor era asigurarea „pazei și supravegherii deținuților din penitenciare în toate împrejurările și situațiile în care aceștia s-ar găsi, în interior, conform programului zilnic și în exterior cu ocazia transferărilor și muncilor”⁸⁰. Întrucât angajații penitenciarelor aveau de îndeplinit această „importantă sarcină încredințată de guvern de a ține sub cheie pe dușmanii poporului”⁸¹, erau recompensați după un an de muncă cu posibilitatea petrecerii

⁷⁷ Școala de Cadre de la Jilava a fost înființată în august 1949, în urma unui raport trimis de col. Baciș Ioan, directorul general al penitenciarelor, ministrului de Interne, Teohari Georgescu, solicitarea fiind astfel motivată: „Pe linia ridicării și formării de noi elemente necesare aparatului nostru administrativ și de pază, ca gardieni, prim-gardieni și directori de penitenciare, cunoscând importanța școlilor de cadre unde se formează elemente cu pregătire corespunzătoare atât din punct de vedere politic cât și profesional, se simte nevoia înființării de urgență în cadrul Direcției Generale a Penitenciarelor a unei școli de cadre pentru gardieni, cu un curs redus de una lună la care să se urmeze în serie toți gardienii de la penitenciarele din țară. Menționăm că personalul de pază este format în parte din elemente angajate înainte de 1944, care mai au încă multe din obiceiurile regimurilor trecute, ca șperț (mită), introducerea și scoaterea corespondenței din penitenciare, favorizarea deținuților cu bani, iar elementele tinere nu au pregătirea necesară politică și profesională pentru a corespunde sarcinilor ce li se încredințează” (A.A.N.P., Fond Secretariat, Dosar 1, vol. 3, f. 652).

⁷⁸ Un exemplu în acest sens este cazul gardianului Nicodim Boca, transferat la 1 iulie 1950 de la penitenciarul Odorhei la penitenciarul Sighet Principal. Într-un referat întocmit de conducerea Penitenciarului Sighet, la 24 iulie 1950, se preciza: „Prin raportul nr. 318/950 se propune pedepsirea gardianului Boca Nicodim cu mustrare pentru că în seara zilei de 23 iulie 1950, îmbătându-se a provocat scandal în familie, amenințându-și soția cu pistolul. Administrația penitenciarului fiind sesizată de vecinii gardianului despre ceea ce se întâmplă a trimis doi gardieni care l-au ridicat de acasă, l-au dezarmat și l-au adus la penitenciar unde a stat până a doua zi dimineața. În declarația sa, gardianul Boca Nicodim își recunoaște faptele arătând că soția sa a dorit să se angajeze la o fabrică însă el nu a lăsat-o spunând că la fabrică se duc numai haimanalele nu femeile cinstite.” În declarația dată la 24 iulie 1950, privind incidentul din seara precedentă, Boca Nicodim menționa: „Recunosc că în ziua de 23 iulie 1950 am băut ¼ țuică și pe urmă am venit acasă și m-am luat la ceartă cu soția, pe urmă am lovit-o cu centura până am făcut-o vânăta pe picioare și pe mijloc” (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1911).

⁷⁹ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 103.

⁸⁰ Arh. SRI, Fond D, Dosar 9897, f. 14.

⁸¹ *Ibidem*.

concediului „în stațiuni balneo-climaterice amenajate special, stațiuni ce în trecut erau accesibile numai clasei exploatare, încât la terminarea acestuia ei să se întoarcă la locul lor de muncă cu forțe noi”⁸².

Numărul gardienilor din penitenciar în intervalul 1950-1955 a fost estimat de istoricul Constantin C. Giurescu la aproximativ 40⁸³, dar niciunul nu a rămas de la început până la sfârșit în funcție. De altfel, documentele de arhivă consultate amintesc despre existența concomitentă a unui efectiv de 20–30 de persoane.

Așa cum rezultă din mărturii, în foarte puține cazuri deținuții cunoșteau numele real al gardienilor, unii fiind apreciați, alții detestați, toți primind nume convenționale pentru a putea fi recunoscuți. Numele convenționale erau date atât după asemănarea gardienilor cu persoane cunoscute în cadrul unui colectiv sau după profesia lor anterioară, cât și după unele caracteristici fizice. În codul propriu al deținuților, unii gardieni erau desemnați numai cu inițiale, acestea exprimând modul în care erau apreciați. Astfel, unii gardieni sunt menționați cu siglele: B1, B2, B3, venind de la Bestie, sau J1, J2, J3, de la Javră⁸⁴. Iată câteva exemple de nume date gardienilor Sighetului: „Habsburgul”, „Mongolul”, „Pithecantropus Erectus”, „Nazone”, „Aviatorul”, „Păsărilor”⁸⁵.

Pentru exemplificare vom încerca să conturăm, grupate în ordine alfabetică, câteva profiluri de gardieni, bazându-ne atât pe documentele de arhivă, cât și pe informațiile existente în lucrările memorialistice.

Petre Arba a fost angajat milițian la penitenciarul Sighet la 1 februarie 1950, fiind trimis în luna martie la Școala de gardieni de la Jilava⁸⁶. După absolvire, a revenit la Penitenciarul Sighet și a fost încadrat milițian-gardian de pază, prin decizia nr. 559/30 iunie 1950. La 15 februarie 1952, a demisionat din motive personale⁸⁷. Istoricul Constantin C. Giurescu îl descrie astfel: „Mergea crăcănăt, avea picioarele arcuite ca la călăreți; ochii îi erau de șarpe, cu o lucire metalică, rece. Pe vremea noastră fusese condamnat la câțiva ani de muncă silnică, se pare cinci, pentru crimă: ucisese un jandarm⁸⁸. Comuniștii îl scosese din închisoare și-l făcuseră gardian: bineînțeles că le era devotat. Înjura și el și avea o plăcere sadică să chinuiască și să umilească deținuții.”⁸⁹

⁸² *Ibidem*.

⁸³ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 95.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 101.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 106-129.

⁸⁶ În fișa individuală de la Școala Profesională Jilava, din perioada 1-31 martie 1950, erau trecute următoarele: „Element dezghețat, dă răspunsuri clare, nivel politic scăzut; element care promite, are voință, execută sarcinile cu conștiinciozitate; bun pentru gardian” (A.A.N.P., Fond Cadre, Dosar 743).

⁸⁷ Penitenciarul Sighet Principal propunea la data de 9 ianuarie 1953 aprobarea demisiei pentru că „este un element legat de proprietatea individuală, nefăcându-și datoria de milițian în bune condițiuni, prin care face greutăți în muncă”. (*Ibidem*).

⁸⁸ Această afirmație trebuie privită cu rezervă întrucât dosarul de cadre nu menționează nimic în acest sens.

⁸⁹ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 109.

Vasile Coza a fost detașat „în interes de serviciu, pentru două luni la Penitenciarul Principal Sighet”, începând de la 7 iunie 1950, iar din 1 iulie 1950 a fost transferat definitiv prin Decizia 559/950⁹⁰. Un referat nedatat semnat de maiorul Popa Isaia, locțiitor șef cadre din DGP, conținea următoarea caracterizare a gardianului Vasile Coza: „Din procesul verbal și referatul înaintat de Penitenciarul Sighet Principal cu raportul nr. 37/951, constatăm că milițianul Coza Vasile a săvârșit o serie de abateri grave. Fiind însărcinat cu conducerea cantinei a dat dovadă de neglijență în serviciu și incorectitudine având un deficit de 12.000 lei. A sustras suma de 10.560 lei, sumă ce reprezintă valoarea abonamentelor la ziarul Scânteia pe timp de 4 luni ale tovarășilor de la acel penitenciar. Fiind utilizat în gardă a fost găsit dormind în post. Cu toate că este căsătorit a întreținut legături cu o minoră, dând loc la scandal între soție și concubină. Prin sustragerea de la orele de educație politică a dat dovadă de lipsă de atașament față de regimul nostru de democrație populară. Întrucât din cele arătate mai sus rezultă că milițianul este un element necorespunzător propunem să fie destituit din serviciu”⁹¹. La 15 august 1951 prin Decizia nr. 900/951 a fost destituit⁹².

Ioan Hrițuleac a fost încadrat în calitate de supraveghetor la Penitenciarul Sighet Principal începând de la 15 octombrie 1951. Referitor la activitatea de supraveghere desfășurată în penitenciar, un referat semnat de Vasile Ciolpan menționa: „În serviciul său ca supraveghetor a dovedit că își cunoaște atribuțiile, executând cu mare simț de răspundere supravegherea deținuților din secția sa, preîntâmpinând legăturile precum și alte acțiuni dușmănoase puse la cale de către deținuți. În cadrul perchezițiilor s-a străduit ca să le facă în mod cât mai corect și amănunțit pentru a descoperi toate obiectele care încă se mai găseau asupra deținuților”⁹³. La 5 decembrie 1951 a fost transferat la colonia Buciumeni din raionul Oltenița.

Ion Lucian a fost angajat gardian la Penitenciarul Aiud de la 10 aprilie 1951, iar la 1 august 1951 a fost transferat, la solicitarea sa, pe motive familiale, la Penitenciarul Sighet. Directorul penitenciarului, Vasile Ciolpan, nota într-un referat din luna iulie 1952: „De la venirea sa în unitate s-a observat de mai multe ori că a venit în unitate cu curaj ceia ce reiese că a folosit alcool. De asemenea a avut câteva întârzieri nejustificate, au fost cazuri când s-a observat neglijență din partea sa în ceea ce privește selecționarea unor alimente din magazie”⁹⁴. La 10 mai 1958 fost trecut în rezervă fiind considerat „element necorespunzător” întrucât, în repetate rânduri, și-a însușit diverse alimente din rația deținuților de drept comun.

⁹⁰ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2529.

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² *Ibidem*.

⁹³ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 562.

⁹⁴ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 819; Numele său apare menționat și într-o notă-raport, din 19 februarie 1955, redactată de lt. maj. Velianu Velian referitoare la Vasile Ciolpan: „Serg. maj. Lucian Ion, magazionerul penitenciarului și omul de încredere al directorului a dus acasă la director la sfârșitul anului 1954 un sac de făină de grâu sau de porumb ce aparținea unității”. (Idem, Dosar 1302).

Parcurgând memorialistica Sighetului constatăm existența în penitenciar și a unor gardieni cumsecade, un exemplu în acest sens fiind **Pașcu Florian**, amintit sub numele de „Cireșică” de profesorul Constantin C. Giurescu⁹⁵ sau „Piccolo” de episcopul Ioan Ploscaru⁹⁶. Descriș de Constantin C. Giurescu drept „cel mai mic de statură dintre toți gardienii închisorii, de talia unui copil de 12-13 ani”⁹⁷, Pașcu Florian a fost încadrat milițian la penitenciarul Oradea începând din 15 octombrie 1952⁹⁸, fiind transferat, la 31 octombrie 1952, la Penitenciarul Principal Sighet, unde a rămas până la 1 iulie 1953. De numele său se leagă un episod care ilustrează foarte clar că mai existau oameni pentru care personalitățile întemnițate la Sighet însemnau simboluri ale valorilor în care au crescut de mici și în care au crezut o viață. Următorul fragment din memoriile istoricului Constantin C. Giurescu este sugestiv în această privință: „Unit, avea o deosebită considerație pentru preoții uniți cărora cred că le dădea informații din afară”⁹⁹. De asemenea, avea un deosebit respect pentru Iuliu Maniu¹⁰⁰. Într-o zi, pe când rămăsese într-o gamelă puțină mâncare, pe fund, era o mâncare mai bună, și îl întrebam dacă trebuie să o las la etajul întâi, unde era el de serviciu, sau s-o duc jos la bucătărie, mi-a spus: *Las-o aici, am să mai dau la celula asta*, și mi-a arătat celula unde era închis Maniu. *Lui Iuliu Maniu*, l-am întrebat eu, știind cine era locatarul celulei: *Da*, mi-a răspuns [...] *El e tatăl nostru* și a dus degetul în dreptul buzelor, în semn de tăcere.”¹⁰¹ Un alt gardian considerat omenos

⁹⁵ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 107

⁹⁶ Ioan Ploscaru, *op. cit.*, 151.

⁹⁷ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 125.

⁹⁸ În autobiografia scrisă la angajare, Pașcu Florian nota: „Văzând că nu poate tata să împartă puținul pământ și neavând destul pentru trai, m-am hotărât să intru în serviciu, unde să îmi fac datoria pentru salariul cu care să-mi asigur traiul.” (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar f.n.).

⁹⁹ Sugestiv în acest sens este episodul privind moartea episcopului romano-catolic de Iași, Anton Durcovici, relatat de episcopul Iuliu Hossu în memoriile sale: „Când era aproape de moarte, l-au scos din celula 44 și l-au izolat; aceasta era procedura celor fără de suflet, să-l izoleze pe muribund, lăsându-l părăsit, ca pe o vită căzută la margine de drum, iertați cuvântul, dar aceștia și la moarte, păgânește s-au purtat cu el și cu toți cei ce treceau la veșnicie; câtăva vreme a mai trăit, aproape uitat în celula sa, fără niciun ajutor în neputința sa; dar totuși, s-a aflat bunul nostru milițian Piccolo, el i-a fost de ajutor întru toate, el ne aduce vestea despre starea sa în zilele grele; prin el au ajuns frații noștri să vorbească la ușa dânsului. [...] Dăruiește-i, Doamne, lui Piccolo, care l-a îngrijit în ultimele zile pe pământ, dăruiește-i și lui bogăția harului Tău, lui și familiei sale, pentru care la întemeierea ei ne cerea binecuvântare, ortodox fiind, trăind creștinește și românească sa credință”. (*Memoriile Cardinalului dr. Iuliu Hossu...*, p. 273-274).

¹⁰⁰ Cardinalul Alexandru Todea povestește, într-un interviu acordat în 1991, cum a aflat despre moartea fruntașului național-tărănist: „În 5 februarie Maniu a murit. A fost o supraveghere, strigăte la noi. Ciolpan, toți gardienii erau pe sală. Am ieșit la măturat, s-au întors cu ochii la noi, ca să ne împărțim toți la măturat, pe unde să mergem. În momentul acela au strigat la noi: - *Păi, în partea aceea astăzi nu mergeți la măturat*. În momentul acela, gardianul cel mai bun, căruia îi ziceam Piccolo, a venit aproape de mine și mi-a zis *Bandituile, mișcă-te. Azi noapte a murit Maniu*. Acesta a fost motivul pentru care a strigat, ca să-mi poată comunica ce a vrut”. (Alexandru Todea, *Despre moartea lui Iuliu Maniu*, în Arhiva Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței-Sighet, Fond Casete Video, Memorialul Durerii, episodul 5/1997)

¹⁰¹ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 125.

de foștii deținuți a fost **Grigore Pinte**¹⁰², transferat la Sighet de la Penitenciarul Jilava, la 1 iulie 1950. În relatările sale referitoare la perioada detenției de la Sighet, Constantin C. Giurescu l-a evocat astfel: „A fost unul din gardienii cei mai buni pe care i-am avut, om de omenie, gata de glumă, cu o reală simpatie pentru noi, deținuții. Se simțea prost în ipostaza de gardian la închisoare. Mi-a spus de altfel că vrea să plece, să se întoarcă acasă sau să-și găsească o altă slujbă; asta nu-i convine. Prin octombrie, în primul an, l-am văzut odată făcut *praf*. A deschis ușa celulei mele și, clătînându-se ușor înainte și îndărăt, a dus mâna la chipiu și, cu vocea încleiată, mi-a spus: *Am onoarea. Ce mai faceți?* Sosise tocmai *turburelul* în localitate și îl gustase mai serios. Pe la începutul anului 1951, Pinte dispăruse din închisoare, nu l-am mai văzut.”¹⁰³ Motivul dispariției sale din penitenciar a fost transferul la penitenciarul Văcărești, începând de la 1 mai 1951.

Una dintre caracteristicile esențiale ale regimului comunist era disimularea, prefăcătoria majorității indivizilor în prezența celorlalți, întrucât oamenii nu spuneau ceea ce cred, ci afixau opinii și sentimente pe care nu le aveau, pe care în forul lor interior le contestau sau chiar le disprețuiau¹⁰⁴. Acest lucru era valabil și în rândul gardienilor din penitenciarul din Sighet, nevoiți să impresioneze prin asprime, folosind vorbe tari spuse în prezența celorlalți¹⁰⁵.

¹⁰² În momentul angajării, cei care aspirau la postul de gardian trebuiau să răspundă la câteva întrebări. Reproducem câteva din aceste întrebări și răspunsurile oferite de Pinte Grigore, așa cum sunt ele menționate în dosarul său de cadre: Întrebare *De ce vreau să intru în Miliție?*, iar răspuns „Subsemnatul Pinte Grigore vreau să intru în miliție pentru că sunt copil de țaran săraci și suntem 6 frați și pământ nu avem atât de mult și așa avea plăcere foarte mult ca să mă încadrez în miliție. Fiind șase frați am trăit până acum cam greu cum am putut pe acasă. Fiind tânăr m-am gândit ca să intru în miliție un serviciu de stat și ca să îmi câștig și eu un serviciu și mai principal un viitor. Și cu gândul de a face orișice școală pentru viitorul pe care vreau să mi-l creez în viitor. Îmi place foarte mult milităria de am făcut și armata ca voluntar cu gândul de a rămâne în armată dar din cauza mizeriilor pe care le-am îndurat cât am fost voluntar nu am avut curajul de a mă activa ca voluntar. Și acum dacă aş putea ca să reușesc la examen aş fi foarte bucuros știind că îmi câștig un viitor foarte frumos pentru mine ca tânăr cu gândul de a trece de aici în mai mari școli”; întrebare: „*Realizările guvernului nostru de la 6 martie 1945 până în prezent?*” – răspuns: „După ziua de 6 martie în care tovarășul Dr. Petru Groza a făcut o mare însemnătate pentru popor pentru că a făcut reforma agrară și le-a dat la toți săracii pământ. După aceea a făcut reforma monetară, a desființat toate băncile burghezilor. După reforma monetară a făcut naționalizarea întreprinderilor și au trecut în patrimoniul statului. A mai făcut o mare însemnătate reforma învățământului care este o lege foarte bună pentru săraci. În anul 1947 a făcut monarhia în republică alungând monarhul de la conducere. O mare însemnătate pentru popor a mai făcut desrobirea Ardealului. În anul 1949 s-a făcut marea exproprierea marilor cheaburi trecându-le tot pământul la stat”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 3863).

¹⁰³ Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 107-108.

¹⁰⁴ *Ibidem*, p. 114.

¹⁰⁵ Episcopul Ioan Ploscaru evocă portretul unui gardian „mai omenos”, care intrase la el în celulă, cât timp a fost izolat și i s-a destăinuit: „Mi-a precizat că este căsătorit cu o vecină de-a părinților mei pe care o cunoșteam. Mai târziu mi-a explicat că el a intrat în miliție crezând că va fi jandarm [jandarm] prin satele din jur, iar duminica va fi acasă. Dar l-au trimis la școală, apoi l-au adus aici la Sighet. M-a întrebat dacă nu vreau vre-un ziar. I-am răspuns că este primejdios atât pentru el cât și pentru mine, dar să-mi spună ce-i nou în lume. Mi-a spus *Te rog să nu spui cuiva că suntem consăteni că ăștia mă împușcă*. Și-a luat chipiul din cap și și-a făcut cruce. L-am asigurat de tăcerea mea. Dar după puțin timp nu l-am mai văzut, probabil a fost trimis în altă parte”. (Ioan Ploscaru, *op. cit.*, p. 194-195).

Gardianul **Vasile Pop**, înrudit cu directorul închisorii, este un exemplu perfect pentru a ilustra cele două planuri în care acționa un individ în cadrul sistemului comunist. Încadrat ca milițian de pază la Penitenciarul Sighet Principal, începând de la 1 octombrie 1950, a absolvit, în februarie 1951, Școala de Gardieni de la Jilava cu media 3,62 fiind calificat al 54-lea din 104 absolvenți¹⁰⁶. La 22 noiembrie 1951 a fost trimis la examen în vederea urmării Școlii de Ofițeri, dar a fost respins din motive medicale. La 1 februarie 1952 a fost numit în funcția de comandant Grupă Pază, cu grad de sergent. Într-o referință scrisă de caporalul Trifoi Grigore, șef-sectie în cadrul penitenciarului, se preciza relativ la activitatea gardianului Vasile Pop: „Cunosc pe acest tovarăș ca un element bun, ne ajută în muncă ca de exemplu să nu stăm de vorbă cu deținuții, să-i urâm din adâncul ființei noastre pe acești dușmani înrăiți ai clasei muncitoare. Iar totodată ne învață cum să muncim în timpul zilei, să fie curățenie peste tot, atât în camere, cât și pe dinafară. Iar în timp de noapte, ne ajută cum să supraveghem pe acești bandiți, cum să-i controlăm.”¹⁰⁷ Însă memoriile foștilor deținuți ne prezintă o cu totul altă imagine despre același gardian, sugestive fiind două fragmente din amintirile episcopului Iuliu Hossu¹⁰⁸ și ale istoricului Constantin C. Giurescu¹⁰⁹.

Un alt exemplu este gardianul **Gavrilă Pop**¹¹⁰ din Vișeu, încadrat gardian la Penitenciarul Sighet Principal începând de la 1 octombrie 1950. În referința scrisă la 17 iulie 1950, în vederea angajării, directorul Vasile Ciolpan își caracterizează astfel consăteanul: „Tovarășul Pop Gavrilă este un băiat bun din părinți săraci, îl cunosc din copilărie, a trăit mai mult pe lângă părinți acasă, a muncit și la pădure. Știu că în comună a avut o comportare foarte bună, este un băiat conștient și urăște de moarte pe cei bogați”¹¹¹. Dar, în realitate, lucrurile stăteau cu totul astfel, iar Gavrilă Pop era un țaran sărac din Maramureș, angajat în MAI, care a realizat că „aici, în pușcărie, este cea mai mare nemernicie, unde toți tremurăm, nu numai dumneavoastră, dar și noi”¹¹²,

¹⁰⁶ În *Foiaia Calificativă* întocmită la 10 februarie 1951 se preciza: „Element dezghețat, cu inițiativă, Hotărât și conștient în executarea sarcinilor. Atent și sărguincios, citește slab, scrie bine și învață relativ ușor. Este nou în munca de milițian dar are perspective. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 3844).

¹⁰⁷ *Ibidem*.

¹⁰⁸ „Nu toți erau pe o formă; când nu erau singuri, zbierau și se încruntau, iar când erau singuri, vorbeau omenește; din gura sergentului major, cumnatul directorului, nu s-a auzit nicidecum cuvânt rău, s-a purtat omenește” (*Memoriile Cardinalului dr. Iuliu Hossu...*, p. 339).

¹⁰⁹ „În vârstă de circa treizeci – treizeci și cinci de ani, de statură medie, slab, vorbind puțin, suplinea prin gesturi și printr-o mimică sugestivă a feței ceea ce nu vroia să exprime prin viu grai. De aici și porecla de *Pantomimist*. Nu-i plăcea să hotărăscă el; nu avea apetitul autorității. Nu era un om rău; în cei cinci ani cât am avut de a face împreună, nu l-am văzut, nici nu l-am auzit înjurând sau bătând pe cineva” (Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 103).

¹¹⁰ Istoricul Constantin C. Giurescu nota în amintirile sale: „El singur mi-a spus numele și locul de baștină, ceea ce era un semn de mare încredere, deoarece le era strict interzis să comunice identitatea lor deținuților. Acesta îmi aducea, din când în când, pe furiș morcovi cruzi, din pivniță; eram în perioada de foamete cronică”. (*Ibidem*, p. 107).

¹¹¹ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2667.

¹¹² Constantin C. Giurescu, *op. cit.*, p. 105.

după cum i-a destăinuit istoricului Constantin C. Giurescu, care i-a creionat un portret ce nu se potrivea foarte bine cu funcția de gardian într-un penitenciar politic: „Pop Gavrilă era un tânăr bine făcut, frumos, cu o bărbie rotundă și cu o voce plăcută. Cânta deseori doine și cântece de lume, cântece de dor; în noaptea de Ajun, în 1950, a cântat lângă ușa celulei mele colinde.”¹¹³

De altfel, istoricului Constantin C. Giurescu îi datorăm creionarea portretelor unor gardieni cu manifestări brutale sau mai puțin obișnuite, iar câteva exemple în acest sens sunt sugestive: „Pithecanthropus erectus, alcoolic înveterat, cu un cap de degenerat, mai mult mârâind decât vorbind. Era lacom, lua din mâncarea, atât de puțină în vremea aceea, a deținuților. Tăia cu briceagul, fără rușine, din porțiile de pâine și din marmeladă”; „B1 [Bestia nr. 1] sau Mongolul, cu umerii obrazului proeminenți și cu un ten bubos și murdar. Nu făcea baie cu lunile, deoarece, când se apropia de tine, puțea de-ți venea să verși. M-a bărbierit în două rânduri, făcându-mi numai creștături; duhoarea era așa de groaznică, încât uitam aproape de suferința rasului. Veșnic striga și înjura”; „Era un ofițer de serviciu, recrutat dintre subofițeri cu numele convențional Păsărilă. I-am zis așa deoarece era lung, cel mai lung din tot personalul închisorii. Am aflat că fusese și la balamuc, dar nu în calitate de paznic, ci de pacient. Avea o față prelungă, smeadă, privirea cu luciri stranii, țipa uneori de credeai că e, într-adevăr, nebun. Îi plăcea, de pildă, să se joace de-a trenul: noaptea după ce suna stingerea, câteodată însă și în timpul zilei, se lăsa pe vine, iar doi șefi de secție îl apucau, fiecare de câte o mână, și-l trăgeau de-a lungul sălii celei mari. În timp ce-l trăgeau imita zgomotul locomotivei și suieratul fluierului cu abur.”¹¹⁴

În luna iulie 1955, într-un context intern și internațional mai larg, aflat sub auspiciile Convenției de la Geneva, autoritățile au hotărât să reprofileze închisoarea de la Sighet și să întreprindă câteva măsuri de bunăvoință. În acest sens trebuie văzute eliberarea unor deținuți politici prin Decretul 421/1955 sau transformarea Penitenciarului din Sighet, a cărui faimă ajunsese în Occident, în închisoare de drept comun. Prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1199 din 26 iunie 1955, deținuții din Penitenciarul Sighet au fost împărțiți în trei categorii: o parte erau puși în libertate, alții erau eliberați din penitenciar, dar li se fixa domiciliu obligatoriu, iar cei care intrau în a treia categorie urmau să fie transferați la alte penitenciare¹¹⁵. Astfel, la începutul lunii iulie 1955, o mică parte din deținuții politici de la Sighet au fost eliberați revenind la familiile lor, nu și la fostele lor locuințe, confiscate între timp de autoritățile comuniste, însă majoritatea au fost trimiși cu domiciliu obligatoriu în Bărgan sau transferați la alte penitenciare din țară. Până în luna august 1977, când a fost dezafectat, în penitenciarul din Sighet au mai fost încarcerați doar ocazional deținuți politici pentru perioade foarte scurte, însă nu din rândul elitelor.

¹¹³ *Ibidem*, p. 126.

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 103-118.

¹¹⁵ Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond D, Dosar 123, f. 1-10.

Gardienii din Penitenciarul Sighet Principal au rămas în continuare la vechiul loc de muncă și după reunificarea celor două penitenciare din oraș, la 5 iulie 1955. Unii dintre ei au fost transferați apoi la alte penitenciare din țară, iar alții trecuți în rezervă. Cu toții, la trecerea în rezervă, au fost nevoiți să semneze o declarație prin care se angajau să păstreze confidențialitatea asupra celor petrecute în penitenciar: „La plecarea mea din M.A.I. nu voi divulga nimic din cele văzute și auzite în Penitenciarul Sighet, precum nici felul în care se muncește în unitățile și formațiunile DGPCM [Direcției Generale a Penitenciarelor și Coloniilor de Muncă]. Totodată declar că nu am să dau nici un fel de relații nici unei persoane din exteriorul penitenciarului, sau despre persoanele care le cunosc și se află în penitenciarul Sighet pentru executarea pedepsei. În caz că voi divulga secretul militar și de stat cât și felul în care se muncește în M.A.I. voi suporta rigorile legilor R.P.R.”¹¹⁶.

Chiar și azi, angajamentul semnat în urmă cu cincizeci de ani își face simțite efectele, întrucât cei aproximativ 15 foști angajați ai penitenciarului din Sighet rămași în viață refuză în mod sistematic să vorbească despre ce s-a întâmplat în anii '50, făcând apel la eventuale consecințe juridice pe care ar putea să le suporte în urma încălcării „secretului militar.”¹¹⁷

ANEXĂ

PERSONALUL ADMINISTRATIV AL PENITENCIARULUI SIGHET PRINCIPAL (mai 1950 – iulie 1955)*

Agafiu Gheorghe, născut la 8 octombrie 1923, comuna Bunești (Argeș); originea socială: țaran sărac; studii: 7 clase primare; profesia de bază: cismar; starea civilă: căsătorit; fără avere; încadrat în Direcția Generală a Penitenciarelor la 1 mai 1949 în calitate de gardian la Jilava; în iunie 1950 a fost transferat, la cerere, la Penitenciarul Sighet Principal. În luna aprilie 1951, a urmat cursurile Școlii de ofițeri de la Jilava, iar în octombrie 1951 a fost încadrat cu gradul de sublocotenent în D.G.P. În noiembrie 1951, a fost transferat în interes de serviciu la Colonia Km. 8, în funcția de locțiitor al directorului, iar în 1952, la colonia Chilia Veche în funcția de șef al Biroului Administrativ. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar nenumărat).

Andrei Dumitru, gardian.

Anuțiac Nicolae, gardian.

¹¹⁶ A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1094.

¹¹⁷ În perioada 1-6 noiembrie 2006, la inițiativa Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului în România, în colaborare cu Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței Sighet, o echipă de procurori militari din cadrul Parchetului General, coordonați de generalul Dan Voinea și colonelul Viorel Siserman, au audiat în incinta fostei închisori de la Sighet șase foști angajați ai penitenciarului din anii '50, între ei fiind Alexandru Satmari, ofițerul informativ, și Ioan Sindiștreanu, ofițerul politic al penitenciarului.

* Această listă conține rezultatul cercetărilor întreprinse până în luna decembrie 2006, urmând a fi completată și lărgită pe măsura identificării de noi informații.

Arba Petre, născut la 1 august 1925 în comuna Vad (Maramureș), originea socială: țăran sărac, absolvent a 4 clase primare, profesia de bază: agricultor. La 1 februarie 1950 a fost angajat milițian la Penitenciarul Sighet, iar la 2 martie 1950 a fost trimis la Școala de Gardieni de la Jilava. În luna mai 1950, revine la Penitenciarul Principal Sighet, demisionând, din motive personale, la 15 februarie 1952. La 1 septembrie 1955 a fost reîncadrat sergent la colonia de muncă Baia Sprie, în funcția de supraveghetor, fiind trecut în rezervă la 31 ianuarie 1956. (A.A.N.P., Fond Cadre, Dosar 743).

Baias Ioan, născut la 1 decembrie 1925 în Așa de Mijloc (URSS); originea socială: țăran sărac, absolvent a 4 clase primare, profesia de bază: muncitor. Angajat în MAI la 14 august 1951, în calitate de „milițian pentru pază” la colonia de muncă Bicaz. La 15 iunie 1952, a fost transferat, la cerere, la Penitenciarul Sighet Principal întrucât, fiind bolnav de TBC pulmonar, avea nevoie de „supraalimentație și dorește să fie la un penitenciar în apropiere de familia sa”. La 31 august 1955, a fost scos din cadrele active ale MAI și pensionat din motive medicale. (A.A.N.P., Fond Cadre, Dosar 213).

Balogh Ioan, gardian.

Barbu Petre, născut la 30 ianuarie 1921 în Bolicești (Dolj); originea socială: țăran sărac, absolvent a 4 clase primare, profesia de bază: lăcătuș. Membru PCR din 1947, la 20 martie 1953 a fost încadrat în MAI, fiind numit șeful Serviciului Cadre din cadrul regiunii MAI Craiova. La 1 noiembrie 1953 a fost numit locțiitor politic la penitenciarul Craiova, fiind transferat, la 1 aprilie 1955, la Penitenciarul Principal Sighet, în calitate de locțiitor șef secție. La 1 august 1955 a fost mutat la Penitenciarul Târgu Jiu, iar la 30 iunie 1956 a fost scos din MAI, motivul invocat fiind „reducerea efectivelor MAI”. (A.A.N.P., Fond Cadre, Dosar 2399).

Bărbuș Augustin, născut la 5 iulie 1930 în Lunca Apei (Satu Mare), originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: agricultor. Angajat în MAI la 6 august 1953, cu gradul de caporal în funcția de șef secție la Penitenciarul Sighet Principal. A fost trecut în rezervă la 30 noiembrie 1955, fiind învinuit de „înlesnire la evadare” a cinci deținuți de drept comun, la 1 octombrie 1955. (A.A.N.P., Fond Cadre, Fișa de serviciu nr. 2367).

Berteza Vasile, locotenent, în anul 1952 a fost ofițerul informativ al penitenciarului.

Boca Nicodim, născut la 22 noiembrie 1925 în comuna Sântămărie (Cluj), originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: agricultor. La 1 martie 1950 a fost angajat gardian la penitenciarul Odorhei, fiind trimis la Școala de gardieni de la Jilava. Începând din luna mai 1950 a fost transferat la penitenciarul Sighet Principal, iar la 15 ianuarie 1952 a fost mutat la colonia de muncă Valea Nistrului. De la 15 aprilie 1953 a fost transferat la colonia Fântânele și apoi la penitenciarul Turda. La 31 octombrie 1955, a fost trecut în rezervă pentru că a „înlesnit legăturile deținuților cu familiile lor și a primit în schimb băutură de la deținuți” (A.A.N.P., Fond Cadre, Dosar 1911).

Borca Gheorghe, născut la 14 februarie 1924 în Valea Vișeuului (Maramureș), originea socială: muncitorească, 4 clase liceale. În anul 1943 a fost angajat la serviciul administrativ din primăria Sighet. În 1945 s-a înscris în PCR fiind încadrat în Poliția Sighet cu gradul de agent. Între 20 iulie 1946 și 1 noiembrie 1947 a efectuat stagiul militar la Regiunea 90 Infanterie Satu Mare, fiind lăsat la vatră cu gradul de caporal. La 1 decembrie 1947, la propunerea partidului a fost încadrat în Siguranță, cu gradul de comisar ajutor, iar luna în august 1948, după înființarea Securității a primit gradul de sublocotenent, fiind avansat locotenent în 1949. La 25 iunie 1950, a fost numit contabil la Penitenciarul Sighet.

La 1 august 1954, a fost înlăturat din MAI, întrucât în timpul războiului „a făcut parte din biroul care se ocupa cu trimiterea evreilor și românilor la munca obligatorie, iar el a abuzat de această muncă, bătând și maltratând oameni”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1807).

Borodi Ioan, gardian.

Borzan Mircea, gardian.

Bungău Aurel, gardian.

Butaliu Constantin, gardian.

Ciolpan Vasile, director (pentru amănunte privind biografia sa, a se vedea studiul precedent).

Codrea (Ioan) Gheorghe, născut la 15 noiembrie 1924 în Livezeni (Hunedoara), originea socială: muncitorească, 5 clase primare, profesia de bază: miner. Între anii 1946-1947 a fost încorporat în Batalionul 8 Vânători de Munte Baia Mare. După lăsarea la vatră a lucrat ca cioban, iar din 1948 până în august 1950 a fost angajat muncitor pe șantierul Salva-Vișeu. La 20 noiembrie 1950 a fost angajat la Penitenciarul Sighet Principal în calitate de gardian, iar la 25 octombrie 1951 a fost transferat la colonia de muncă Culmea. La 6 octombrie 1953 a fost transferat la penitenciarul Gherla, iar la 15 decembrie 1954, la colonia de muncă Căvnic. În octombrie 1955 a fost transferat la colonia de minori Brâncoveniști. Trecut în rezervă la 30 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1938).

Codrea (Vasile) Gheorghe, născut la 30 ianuarie 1925, în Berbești (Maramureș), originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: agricultor. La 1 iulie 1951 a fost încadrat milițian la Penitenciarul Principal Sighet, iar în octombrie 1951, transferat la colonia Poarta Albă. La 15 decembrie 1952 a fost transferat la Capul Midia, iar la 1 septembrie 1953, mutat la Căvnic. Trecut în rezervă, la cerere, la 15 august 1954. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1814).

Colder Vasile, născut la 20 februarie 1922 în Remeți (Maramureș), 4 clase primare, încadrat milițian la Penitenciarul Gherla, la 9 aprilie 1951. La 10 septembrie 1951 a fost transferat la Penitenciarul Sighet „pentru interese familiare”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 405).

Cornea Ioan, născut la 22 martie 1924 în comuna Lujerdin (Cluj), originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: agricultor. În perioada martie - aprilie 1950 a urmat Școala de Gardieni de la Jilava, iar de la 1 mai 1950, a fost numit șef de secție la Penitenciarul Principal Sighet. În octombrie 1951 a fost numit șef de secție și responsabil cu vorbitorul deținuților de la colonia Culmea. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1311).

Coza Vasile, născut la 6 iulie 1921 în comuna Roșiori (Satu Mare), a absolvit 4 clase primare. La 15 aprilie 1948 a fost angajat gardian la Penitenciarul Satu Mare, în iunie 1949 a fost detașat pentru două luni la Penitenciarul Timișoara, iar de la 7 iunie 1950 a fost detașat „în interes de serviciu pentru două luni la Penitenciarul Principal Sighet”. De la 1 iulie 1950, a fost transferat definitiv la Penitenciarul Principal Sighet. La 15 august 1951 a fost destituit din serviciu pentru „grave abateri cum ar fi: sustragerea unor sume de bani, adormiri repetate în post și întreținerea de legături cu o minoră, fapt ce a generat scandal între soția sa și concubină”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2529).

Crețu Mihai, născut la 5 aprilie 1923 în comuna Hidișelul de Sus (Bihor), originea socială: țăran sărac, absolvent a 7 clase. A fost transferat la Penitenciarul Principal Sighet la 1 octombrie 1950, iar la 11 iulie 1951 a fost transferat la penitenciarul Dumbrăveni. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2865).

Danciu Miron, născut la 1 octombrie 1926, în Sighet; originea socială: țăran sărac; studii: 4 clase primare. Angajat gardian la Penitenciarul Sighet Principal începând din

1 aprilie 1951. La 14 ianuarie 1952 a fost avansat la gradul de caporal și transferat la colonia Baia Sprie. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar nenumerotat).

Dezsi Ștefan, născut în 19 decembrie 1925 la Odoreu (Satu Mare), originea socială: țăran sărac; profesia de bază: agricultor, 4 clase primare. În perioada 1 aprilie 1948 – 15 aprilie 1950 a fost încorporat la Centrul de Instrucție a Securității Arad, fiind lăsat la vatră în 1950, cu gradul de sergent. La 15 aprilie 1951 a fost angajat în MAI în calitate de milițian la Penitenciarul Gherla, iar de la 1 aprilie 1952 a fost transferat în sistemul de pază al Penitenciarului Sighet. Începând din 1 august 1953 a fost mutat la Penitenciarul Satu Mare, fiind trecut în rezervă la 31 iulie 1977. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2722).

Dilimoț C. Vasile, locțiitor politic al penitenciarului în anul 1951.

Foca Petru, gardian.

Fufezan Simion, născut la 18 iulie 1924 în comuna Cacova (Alba), absolvent a 4 clase primare. La 1 martie 1950 a fost încadrat gardian la Penitenciarul Aiud, fiind trimis, în luna martie 1950, la Școala de gardieni de la Jilava, iar din luna mai 1950, repartizat la Penitenciarul Principal Sighet. La 20 august 1951 a fost transferat la penitenciarul Aiud, iar la 1 decembrie 1951 a demisionat din interese familiale. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar nenumerotat).

Hothazi Vasile, gardian.

Hrițuleac Ioan, născut la 22 decembrie 1927 în Broscăuți (Suceava), originea socială: țăran cu gospodărie mică, 4 clase primare, agricultor. Încorporat la Centrul de Instrucție Turnu Măgurele, fiind transferat după patru luni la Batalionul de Securitate Giurgiu. La 15 octombrie 1951 a fost încadrat în MAI în calitate de supraveghetor la Penitenciarul Sighet Principal, fiind transferat, la 5 decembrie 1951, la colonia Buciumeni, Oltenița. La 24 noiembrie 1953 a fost transferat la Penitenciarul Sighet Raional. La 31 august 1961 a fost trecut în rezervă și trimis în judecată pentru întreținerea de raporturi sexuale cu o deținută de drept comun în urma cărora aceasta a rămas însărcinată. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 562).

Ionescu Constantin, gardian.

Kerestesi Eugen, născut la 24 ianuarie 1924 în Sighet, originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: muncitor. Între 1948-1950 a lucrat ca muncitor la Sfatul Popular din Sighet, din octombrie 1950 până în aprilie 1953 a fost muncitor la Fabrica de cherestea din Câmpulung la Tisa, iar din aprilie 1953 până în iulie 1953 a fost muncitor la Uzina Electrică din Sighet. La 6 iulie 1953 a fost angajat în MAI cu gradul de caporal, în funcția de șef secție la Penitenciarul Sighet Principal. Trecut în rezervă la 30 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2676).

Kötő Ștefan, născut la 9 aprilie 1925 în comuna Sic (Cluj), originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: muncitor agricol. La 1 aprilie 1950 a fost angajat gardian la penitenciarul Odorhei, fiind trimis la Școala de gardieni de la Jilava în perioada 1-30 aprilie 1950, iar din luna mai 1950, mutat la Penitenciarul Principal Sighet. De la 26 septembrie 1951 a fost transferat, din motive familiale, la Penitenciarul Gherla. Trecut în rezervă la 31 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2675).

Laviță Dumitru, născut la 26 octombrie 1924 în comuna Vad (Maramureș), absolvent a 3 clase primare, agricultor, a fost încadrat la Penitenciarul Sighet Principal la 9 iulie 1951. La 1 august 1953, a fost transferat la Penitenciarul Raional Sighet, iar la 1 noiembrie 1955 a fost transferat la colonia de muncă de la Baia Sprie. Trecut în rezervă la 30 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 27).

Laviță Mihai, frate cu Laviță Dumitru, s-a născut la 8 octombrie 1926 în comuna Vad (Maramureș), absolvent a 5 clase primare. La 14 aprilie 1951 a fost încadrat milițian la Penitenciarul Raional Făgăraș, iar la 15 februarie 1952 a fost transferat la cerere, pentru motive medicale, la Penitenciarul Sighet Principal. La 30 iunie 1953 a fost trecut în rezervă. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 466).

Lefter Ioan, director (Pentru amănunte privind biografia sa, a se vedea studiul precedent).

Lucian Ion, născut la 22 martie 1925 în comuna Iapa, județul Maramureș, absolvent a 2 clase primare, profesia de bază: muncitor agricol. La 10 aprilie 1951 a fost angajat în MAI, în funcția de gardian la Penitenciarul Aiud, iar la 1 august 1951 a fost transferat, la solicitarea sa, din motive familiale, la Penitenciarul Sighet. Trecut în rezervă la 10 mai 1958 ca „element necorespunzător” întrucât, în repetate rânduri, și-a însușit diverse alimente din rația deținuților de drept comun. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 819).

Lungu Iosif, medic (Pentru amănunte privind biografia sa, a se vedea studiul precedent).

Manea Petru, locotenent, ofițer de informații în intervalul 1950-1951.

Martinciuc Vasile, gardian.

Maxim Aurel, sublocotenent, comandant gardă.

Maxim Ioan, ajutor comandant gardă.

Mihai Vasile, gardian.

Moceanu Vasile, gardian.

Moiș Ioan, gardian; la 14 ianuarie 1952 a fost avansat sergent și transferat la colonia Valea Nistrului.

Moldovan Mihai, gardian.

Mugur Alexandru, gardian.

Mugur Nicolae, gardian.

Mureșan Ioan, gardian.

Nagy Géza, gardian; la 14 ianuarie 1952 a fost avansat sergent și transferat la colonia Baia Sprie.

Neneștean Petru, gardian; la 14 ianuarie 1952 a fost avansat sergent și transferat la colonia Baia Sprie.

Pașcu Florian, născut la 29 ianuarie 1925 în Țigănești Criș (Bihor), originea socială: țăran sărac, 6 clase, profesia de bază: agricultor. La 15 octombrie 1952 a fost încadrat milițian la penitenciarul Oradea, fiind mutat, la 31 octombrie 1952, la Penitenciarul Principal Sighet. La 1 iulie 1953 a fost transferat la penitenciarul Carei. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar nenumărat).

Petricianu Ana, născută în 1914 în comuna Bârsana (Maramureș), originea socială: țăran sărac. În anul 1945 s-a înscris în Frontul Plugarilor, iar în 1946 a devenit membru al U.F.D.R. din comuna maramureșeană Petrova. În anul 1950 s-a angajat bucătăreasă la cantina Comitetului Provizoriu Județean Maramureș, iar la 20 mai 1950, a fost repartizată de organele locale de securitate la popota gardienilor de la Penitenciarul Principal Sighet. După ce la 14 februarie 1952 a fost sancționată cu mustrare pentru „abateri de la morală, acte de indisciplină și mahalagisme”, la sfârșitul aceleiași luni a fost mutată de la penitenciar întrucât a întreținut relații sexuale cu mai mulți angajați ai unității. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 982).

Petrovai Gheorghe, gardian.

Pintea Grigore, născut la 18 iulie 1926 în Vultureni (Cluj), originea socială: țaran mijlocaș, absolvent a 5 clase. La 1 februarie 1950 a fost angajat gardian la penitenciarul Timișoara, iar la 1 iulie 1950 a fost transferat la Penitenciarul Principal Sighet. A trecut pe la penitenciarele Văcărești (1 mai 1951), Jilava (1 februarie 1952) și Cluj (1 iulie 1955). Trecut în rezervă la 31 ianuarie 1975. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 3863).

Pop Gavrilă I, născut în 18 ianuarie 1922 la Vișeu de Jos (Maramureș), originea socială: țaran sărac, studii: 4 clase primare, profesia de bază: muncitor forestier. La 1 octombrie 1950 a fost încadrat în MAI, în calitate de gardian la Penitenciarul Sighet Principal, fiind și frizerul unității. Trecut în rezervă la 31 ianuarie 1958, fiind considerat „necorespunzător” întrucât în cursul anului 1956, a introdus în penitenciarul Sighet pentru diverși deținuți de drept comun pachete, țigări și băutură. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2667).

Pop Gavrilă II, gardian.

Pop Vasile I, născut la 29 ianuarie 1922 în Vișeu de Jos (Maramureș), originea socială: țaran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: muncitor necalificat. La 1 octombrie 1950 a fost încadrat în MAI, în calitate de milițian la Penitenciarul Sighet Principal. În luna februarie 1951, a absolvit Școala de Gardieni de la Jilava din cadrul DGP cu media 3,62 fiind calificat al 54 din 104 absolvenți. La 22 noiembrie 1951 a fost trimis pentru examen la Școala de Ofițeri Jilava, dar a fost respins din motive medicale. La 1 februarie 1952 a fost numit în funcția de comandant Grupă Pază, cu grad de sergent. La 1 august 1967 a fost transferat la penitenciarul Satu Mare, iar de la 1 august 1973, transferat la penitenciarul Baia Mare. Trecut în rezervă la 31 martie 1974. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 3844).

Pop Vasile II, gardian.

Popescu V. Vasile, loctiitor politic al penitenciarului în perioada 1950 – 1951.

Popovici Vasile, gardian.

Porceanu Ioan, gardian.

Pricop Gheorghe, născut la 12 aprilie 1925 în Slatina (URSS), absolvent a 7 clase, profesia de bază: muncitor circularist. La 6 iulie 1953 a fost angajat la Penitenciarul Sighet Principal. Întrucât s-a prezentat la serviciu, în mod repetat, în stare de ebrietate, la solicitarea comandantului penitenciarului, a fost trecut în rezervă la 30 aprilie 1954. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1605).

Pușcaș Patriciu, născut la 8 ianuarie 1924 în comuna Bocșa (Sălaj), absolvent a 7 clase. La 1 aprilie 1950 a fost angajat gardian la Penitenciarul Timișoara, fiind trimis la Școala de gardieni de la Jilava. Din luna mai 1950 a fost mutat la Penitenciarul Principal Sighet. La 3 aprilie 1952 a fost repartizat la penitenciarul Văcărești, cu serviciul la colonia Fundulea, iar de la 15 februarie 1953 transferat la colonia de muncă Cavnic. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1831).

Radu Ioan, născut la 10 aprilie 1926 în comuna Micești (Hunedoara), originea socială: țaran sărac; studii: 4 clase primare; profesia de bază: cismar. Angajat în MAI, în 1952 în calitate de milițian la Penitenciarul Galați, ulterior a fost transferat la colonia Doicești. În luna mai 1953, a fost trimis la Școala de Ofițeri de la Sibiu. În intervalul martie-iunie 1955 a activat în Penitenciarul Sighet Principal. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar nenumărat).

Reti Alexandru s-a născut în 7 mai 1927 în comuna Lazuri (Satu Mare), originea socială: țaran sărac, 6 clase, profesia de bază: muncitor necalificat. A efectuat stagiul militar în cadrul trupelor de Securitate, fiind încorporat în luna noiembrie 1949 și lăsat la

vatră în octombrie 1951. În timpul serviciului militar a servit și la Penitenciarul Principal Sighet. La 10 februarie 1953 a fost încadrat în MAI, cu grad de caporal în plutonul de pază al Penitenciarul Sighet Principal. Începând de la 1 noiembrie 1955 a fost transferat.

Rusneac Ion, născut la 23 ianuarie 1926 la Rona de Sus (Maramureș), originea socială: muncitorească; 6 clase, strungar, membru PCR din toamna anului 1944. La 30 mai 1952 a fost angajat supraveghetor la Penitenciarul Sighet Principal, fiind trecut în rezervă la 30 iunie 1956 datorită „reducerii efectivelor MAI.” (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 259).

Rusneac Mihai, născut la 27 iulie 1910 în Câmpulung la Tisa (Maramureș), originea socială: muncitorească, absolvent a 4 clase primare. Între 1934-1940 a lucrat ca muncitor la o fabrică de cherestea din Câmpulung la Tisa, iar din 1940, a fost om de serviciu și apoi infirmier la Spitalul de Boli Mintale din Sighet. În 1945 s-a înscris în PCR, iar de la 1 aprilie 1949 a fost încadrat oficiant sanitar la Spitalul Unificat Sighet. La 20 mai 1950 a fost numit oficiant sanitar la Penitenciarul Sighet Principal, iar 1 iulie 1951 a devenit angajat militar, primind gradul de sergent și funcția de oficiant sanitar. La 1 iulie 1956 a fost trecut în rezervă, dar a continuat să lucreze la Penitenciarul Sighet cu o jumătate de normă, în calitate de angajat civil, fiind pensionat la 31 iulie 1958. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1094).

Sabadăș Ioan, angajat gardian la Penitenciarul Principal Sighet la 18 octombrie 1950.

Sas Ioan, născut la 30 februarie 1922 în comuna Vad (Maramureș), originea socială: țăran sărac, absolvent a 2 clase primare. La 8 februarie 1951 a fost încadrat la Penitenciarul Sighet Principal în funcția de gardian. Transferat la 1 ianuarie 1952, la colonia de muncă Baia Sprie, a revenit la 11 februarie 1953, la Penitenciarul Sighet Principal. A fost trecut în rezervă, la cerere, la 30 aprilie 1954. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1675).

Satmari Alexandru, locotenentul major, născut la 16 martie 1924 în Girișul de Criș (Bihor). A fost numit, în noiembrie 1953, ofițer informativ al penitenciarului. La sfârșitul lunii septembrie 1955, a fost trecut în rezervă, după care a lucrat la diverse instituții din Sighet: poștă, Consiliul Popular, cinematograf, pensionându-se în anul 1983. (Informații oferite în cadrul audierilor de la Sighet, 1- 6 noiembrie 2006).

Sindiștreanu Ioan, născut la 29 septembrie 1928 în Băița (Maramureș), originea socială: muncitorească, absolvent a patru clase primare, profesia de bază fiind cea de miner. A lucrat ca ziler și muncitor forestier în zona natală, iar din anul 1946, până în luna octombrie 1949, când a fost încorporat, a fost dulgher și vagonetar la mina Băița. În 1951, după lăsarea la vatră, a lucrat în mina de la Valea Nistrului până la sfârșitul anului 1952, când a fost scos din producție și trimis la Școala de Partid de șase luni de pe lângă Comitetul Regional PMR Baia Mare. După absolvirea cursului, în septembrie 1953, a fost încadrat în MAI cu gradul de sublocotenent și numit locțiitor politic la Penitenciarul Principal Sighet. La 30 iunie 1956 a fost trecut în rezervă în urma „reducerii efectivelor”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2078).

Smuter Anton, născut la 5 iulie 1927 în comuna Coștiui (Maramureș), originea socială: muncitorească, studii: 5 clase, profesia de bază: tâmplar. Angajat în MAI, la 25 octombrie 1951, ca milițian de pază la Penitenciarul Sighet. La 1 noiembrie 1955 a fost transferat la penitenciarul Satu Mare, iar la 30 noiembrie 1955, trecut în rezervă „ca element necorespunzător” și trimis în justiție pentru „neexecutarea regulamentară a atribuțiilor ce i-au revenit în această funcție, fapt ce a contribuit la reușita evadării, întrucât în perioada premergătoare evadării [1 octombrie 1955] celor cinci condamnați la muncă

silnică pe viață de la penitenciarul Sighet sergentul a prestat funcția de supraveghetor pe secție unde se găseau cei care au evadat”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 2049).

Socaciu Traian, gardian.

Șerban Victor, născut la 21 ianuarie 1924 în comuna Livezile (Alba), originea socială: țăran cu gospodărie mică, 7 clase, profesia de bază: muncitor necalificat. La 5 februarie 1949 a fost angajat gardian la Penitenciarul Aiud, fiind trimis la Școala de gardieni de la Jilava. În luna mai 1950, a fost repartizat la Penitenciarul Principal Sighet, unde a rămas până la 15 august 1954, când a fost transferat la Baia Sprie. În luna iunie 1955 a fost detașat pentru o lună la Penitenciarul Principal Sighet, fiind transferat la penitenciarul Aiud. A decedat la 20 martie 1973, la vârsta de 49 de ani, fiind diagnosticat cu neoplasm pulmonar. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 3813).

Șipoș Alexandru, gardian.

Tâmp Gheorghe, locotenent, ofițerul informativ al penitenciarului în intervalul iunie-noiembrie 1953.

Tărăsan Teodor, gardian.

Tivadar Gheorghe, născut la 12 mai 1928 în comuna Crăciunești (Maramureș), originea socială: țăran sărac; 4 clase primare, profesia de bază muncitor agricol. La 11 august 1952 a fost angajat milițian de pază la Penitenciarul Văcărești, iar la 1 martie 1954 a fost transferat la Penitenciarul Sighet, fiind numit șeful Punctului de Control. Trecut în rezervă la 30 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 45).

Tivadar Grigore, născut la 20 mai 1930, în comuna Vad (Maramureș), profesia de bază: muncitor agricol, 4 clase primare. Angajat în MAI, la 6 iulie 1953 cu gradul de caporal în funcția de șef secție la Penitenciarul Sighet Principal. Trecut în rezervă la 31 decembrie 1961, fiind considerat „necorespunzător”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Fișa de serviciu nr. 1656).

Tivadar Teodor, născut la 23 aprilie 1923 în Rona de Jos (Maramureș), originea socială: țăran sărac, 4 clase primare, profesia de bază: muncitor zilier. În anul 1947 a fost secretarul organizației județene Maramureș a Frontului Plugarilor. Până la angajarea în MAI, a fost muncitor pe șantierul Salva-Vișeu, iar din ianuarie 1950, om de serviciu la Liceul ucraineano-român din Sighet. La 6 iulie 1951 a fost angajat milițian la Penitenciarul Principal Sighet, iar la 22 noiembrie 1951 a fost trimis la examenul pentru Școala de ofițeri de la Jilava, fiind respins din motive medicale. La 15 mai 1954 a fost trecut în rezervă, la cerere, fiind nemulțumit că directorul penitenciarului, Vasile Ciolpan nu era „principial în munca cu cadrele și-i stimulează doar pe cei care-i cunoaște dinainte de a fi încadrați în MAI sau pe cei care îi erau rude”. După numeroase solicitări, a fost reîncadrat, la 1 iulie 1955, în funcția de caporal pază santinelă la Penitenciarul Sighet Principal. Trecut în rezervă la 30 noiembrie 1955 „ca element necorespunzător, întrucât în noaptea evadării celor cinci deținuți [1 octombrie 1955] a prestat serviciul pe secție ca supraveghetor, iar prin modul superficial de îndeplinire a atribuțiilor regulamentare a înlesnit evadarea”. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1060).

Trifoi Grigore, născut la 2 mai 1930 în comuna Vad (Maramureș), 4 clase primare, profesia de bază: agricultor. La 6 iulie 1953 a fost angajat în MAI, primind gradul de caporal și funcția de șef de secție la Penitenciarul Sighet Principal. Trecut în rezervă la 31 decembrie 1961, fiind considerat „necorespunzător” (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Fișa de serviciu numărul 1656).

Trifoi Ștefan, gardian.

Țoc Dumitru, născut la 18 august 1925 în comuna Tărian (Bihor), 4 clase primare, profesia de bază: muncitor agricol. Angajat gardian la Penitenciarul Principal Sighet de la 1 octombrie 1950, iar la 15 iunie 1951 a demisionat din motive familiale. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 1104).

Ungur Alexandru, născut la 22 noiembrie 1923 în Lujerdin (Cluj), originea socială: țăran sărac, 5 clase primare, profesia de bază: agricultor. La 1 martie 1950 a fost încadrat gardian la penitenciarul Gherla, fiind trimis la Școala de gardieni de la Jilava, iar din luna mai 1950, repartizat la Penitenciarul Principal Sighet. La 19 noiembrie 1951 a fost transferat la penitenciarul Timișoara, iar la 16 iulie 1953, mutat la penitenciarul Lugoj. Trecut în rezervă la 30 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 219).

Ungur Nicolae, născut la 31 martie 1922 în comuna Holod (Bihor), originea socială: țăran sărac; studii: 7 clase primare; profesia de bază: agricultor. La 1 octombrie 1950, a fost angajat gardian la Penitenciarul Sighet Principal, iar la 27 decembrie 1950 a fost destituit din serviciu. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar nenumerotat).

Vereș Mihail, născut la 6 decembrie 1923 la Sânmartin (Bihor), angajat gardian la penitenciarul Ploiești începând de la 1 aprilie 1950. A urmat Școala de Gardieni de la Jilava, iar de la 1 iulie 1950 a fost transferat la Penitenciarul Principal Sighet. În luna mai 1952 a fost numit comandant al Grupei de Pază din penitenciar. Trecut în rezervă la 30 iunie 1956. (A.A.N.P., Fond *Cadre*, Dosar 414).

Vraja Vasile, gardian.